

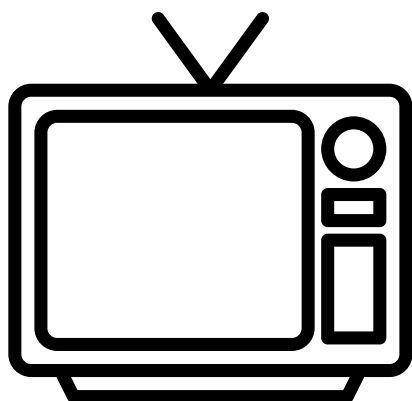
EMBASSY OF FINLAND
BUCHAREST

Politica informațională a televiziunilor din Republica Moldova

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova,
Vocea Basarabiei, Orizont TV,
Exclusiv TV, Cinema 1 și GRT

Raport de monitorizare
(perioada 1 mai - 31 iulie 2023)

Studiul **„Politica informațională a televiziunilor din Republica Moldova”** a fost realizat în cadrul proiectului *„Sprijinirea gândirii critice și rezistența la dezinformare în Republica Moldova”*, implementat în perioada ianuarie 2023 – octombrie 2024, cu susținerea financiară a Ambasadei Finlandei la București.

Studiul este responsabilitatea exclusivă a autorului și nu reflectă punctul de vedere al IDIS „Viitorul” sau al donatorului. Orice utilizare a unor extrase din Studiu sau opinii ale autorului acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Autor: **Ion Tăbârță**, expert politic la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

IDIS „Viitorul” este un think tank independent, înființat în 1993, care combină cercetarea socială, politică și economică cu componente solide de advocacy. Instituția realizează cercetări aplicate de monitorizare pe mai multe domenii: economie, politica socială, politicile UE, dezvoltarea regională, dar și riscurile de securitate și de politică externă.

Urmărește-ne pe Facebook - <https://www.facebook.com/IDISViitorul> ;

Abonează-te la canalul nostru de Telegram - <https://t.me/idis93> ;

Vizionează-ne pe Youtube - <https://www.youtube.com/@idisviitorul8539> .

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

Republica Moldova; mun. Chișinău, MD-2005; str. Iacob Hîncu 10/1,

www.viitorul.org;

office@viitorul.org.

CUPRINS

ABREVIERI.....	4
SUMAR EXECUTIV.....	5
METODOLOGIA.....	6
I. POLITICA INTERNĂ.....	7
1.1. Controversele zilei de 9 mai în Republica Moldova.....	7
1.2. Adunarea „Moldova Europeană” din 21 mai 2023.....	9
1.3. Controversele privind Partidul Șor (relațiile guvernare - opoziție).....	11
1.4. Demisiile și numirile în guvernul Recean.....	13
II. SOCIAL-ECONOMIC.....	15
2.1. Tematica energetică.....	15
2.2. Protestele fermierilor (neînțelegerile privind exporturile de grâne ucrainene).....	16
2.3. Majorarea salariului miniștrilor.....	18
2.4. Protestul deținătorilor de patente.....	19
2.5. Incidentul de la Aeroportul Internațional Chișinău, soldat cu moartea a două persoane.....	20
2.6. Scandalul lingvistic de la Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”.....	21
III. JUSTIȚIE.....	23
3.1. Reforma justiției.....	23
3.2. Dosarele de rezonanță din justiție.....	24
3.3. Dosarele grupului Șor.....	25
IV. UTA GĂGĂUZIA.....	28
4.1. Alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia.....	28
4.2. Relația dintre autoritatea publică centrală și autonomia de la Comrat.....	29
4.3. Situația din UTA Găgăuzia.....	30
V. POLITICA EXTERNĂ A REPUBLICII MOLDOVA.....	32
5.1. Summitul Comunității Politice Europene. Relațiile cu Uniunea Europeană.....	32
5.2. Relațiile Republicii Moldova cu NATO.....	34
5.3. Denunțarea de către Republica Moldova a unor acorduri din cadrul CSI.....	35
5.4. Scandalul diplomatic. Relațiile Republicii Moldova cu Federația Rusă.....	36
VI. AGRESIUNEA MILITARĂ A FEDERAȚIEI RUSE CONTRA UCRAINEI.....	39
CONCLUZII.....	42

ABREVIERI

ANRE	Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică
BCS	Blocul Comuniștilor și Socialiștilor
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
CEC	Comisia Electorală Centrală
CNA	Centrul Național Anticorupție
CPE	Comunitatea Politică Europeană
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
FSB	Serviciul Federal de Securitate
GRT	Gagauziya Radio Televizionu
GRU	Direcția Principală de Informații a Federației Ruse
IGP	Inspectoratul General al Poliției
MAN	Mișcarea Alternativa Națională
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
PA	Procuratura Anticorupție
PAS	Partidul Acțiune și Solidaritate
PLDM	Partidul Liberal Democrat din Moldova
PSDE	Partidul Social Democrat European
PSRM	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova
SIS	Serviciul de Informații și Securitate
SVR	Serviciul de Informații Externe
UE	Uniunea Europeană
UTA	Unitatea Teritorială Autonomă

SUMAR EXECUTIV

Războiul declanșat de către Federația Rusă contra Ucrainei a schimbat contextul geopolitic de pe continentul european, cu precădere în estul Europei. Republica Moldova nu se află în război militar cu Rusia, dar Chișinăul este și el o țintă a agresiunii hibride din partea Moscovei. Unul dintre elementele principale și importante ale agresiunii hibride rusești contra Republicii Moldova este răspândirea propagandei ruse prin dezinformare, pentru a scădea gradul de reziliență a societății moldovenești și a instituțiilor statului contra acestei agresiuni hibride dirijată de la Moscova.

Republica Moldova este un teren fertil pentru propaganda rusă, deoarece există o conexiune interdependentă între fenomenul propagandei și al dezinformării – pe de o parte, și societățile sărace, care sunt mai facil de manipulat – de cealaltă parte. În Republica Moldova încă există un segment numeros al populației social - vulnerabile, care, alături de vorbitorii rusolingvi, este cel mai expus la propaganda și dezinformarea venită dinspre Federația Rusă, inclusiv prin intermediul actorilor politici interni, care acționează contrar intereselor naționale ale Republicii Moldova.

Televiziunea este un mijloc important de informare în rândurile populației din Republica Moldova. În conformitate cu sondajele, televiziunea se clasează pe locul doi în topul surselor de informare ale cetățenilor moldoveni, după Internet. Scopul geopolitic al Federației Ruse referitor la Republica Moldova este de a nu permite statului nostru să avanseze pe direcția de dezvoltare a parcursului european. Deși, în special în domeniul energetic sau economic, pârgghiile de influență ale Rusiei asupra Republicii Moldova au devenit din ce în ce mai puține începând cu 2013. În mod special, în ultimii doi ani, spațiul informațional moldovenesc, dominat de către mass media rusească, rămâne încă a fi o astfel de pârghie de influență importantă.

O parte dintre televiziunile moldovenești dezinformează în mod intenționat și manipulează societatea moldovenească, acționând în interesele geopolitice ale Rusiei, dar și în interesele de grup și personale ale elementelor oligarhice din Republica Moldova. Scopul lor este să nu permită reformarea și modernizarea instituțiilor statului Republica Moldova, parte a efortului de integrare europeană. De aceea, aceste televiziuni încearcă să compromită orice guvernare proeuropeană de la Chișinău, indiferent de culoarea ei politică.

În ultimii doi ani, aceste televiziuni, prin intermediul politicii lor informaționale, au promovat mai multe narațiuni care au ca scop să lovească în guvernarea proeuropeană de la Chișinău, și, prin aceasta, în mod intenționat, și constant, să discrediteze parcursul european în rândurile societății moldovenești. Spre exemplu, în această perioadă au fost promovate narațiuni de manipulare și dezinformare a societății moldovenești precum: „plătim scump pentru gaz pentru că Sandu nu a vrut să meargă la Moscova ca să se înțeleagă cu Putin”, „cumpăram același gaz rusesc, dar mai scump din Europa”, „Republica Moldova merge pe calea Ucrainei, fiind o unealtă docilă în scopurile agresive ale Occidentului” etc..

Pentru a combate și a reduce din fenomenul dezinformării în Republica Moldova este foarte important de a cunoaște care dintre televiziunile moldovenești manipulează opinia publică prin dezinformare sau neinformare privind principalele subiecte tematice care interesează societatea moldovenească. Prezentul studiu are ca scop să contribuie la gradul de informare al societății prin analiza politicii informaționale promovate de către principalele posturi de televiziune moldovenești, în cercarea de a scoate în evidență, în baza metodologiei utilizate la elaborarea lui, care dintre ele informează sau dezinformează populația.

METODOLOGIA

Scopul studiului este monitorizarea principalelor posturi de televiziune din Republica Moldova pentru a determina narațiunile informaționale ale surselor media TV și a estima dacă acestea informează cetățenii corect și echidistant, sau dimpotrivă, au tenta de a dezinforma și manipula opinia publică moldovenească.

Subiectele monitorizării au fost alese acele care reprezintă esența informațională a spațiului din Republica Moldova:

- ❖ politica internă;
- ❖ social-economic;
- ❖ justiție;
- ❖ Unitatea Teritorială Autonomă (UTA) Găgăuzia;
- ❖ politica externă a Republicii Moldova;
- ❖ agresiunea militară rusă împotriva Ucrainei.

La realizarea studiului au fost folosite metodele cantitative și calitative de cercetare. La prima etapă, cea a monitorizării, cercetarea s-a bazat pe metodă cantitativă. Au fost vizualizate principale produse informaționale care modelează opiniile în spațiul informațional:

- buletinele de știri;
- materiale cu tematică politică și social-economică;
- talk-show-urile politice.

La următoarea etapă, de analiză, a fost utilizată metoda calitativă pentru a stabili care sunt principalele narațiuni informaționale ale televiziunilor monitorizate, încercând totodată să se distingă care dintre ele informează echidistant (pornind de la scopul de a înțelege și interpreta obiectiv evenimentele) și care manipulează intenționat realitatea (acționând conștient pentru a denatura reflectarea evenimentelor).

Pentru monitorizare au fost alese următoarele televiziuni din Republica Moldova:

- Moldova 1;
- Jurnal TV;
- TV8;
- TVR Moldova;
- Pro TV;
- Vocea Basarabiei;
- Orizont TV;
- Exclusiv TV;
- Cinema 1;
- Gagauziya Radio Televizionu (GRT).

Criteriile de selectare a televiziunilor au fost, în linii mari, nivelul de audiență în conformitate cu măsurătorile efectuate, dar și datele privind popularitatea lor din cercetările sociologice. Este necesar de făcut precizarea că la [16 decembrie 2022, Comisia Situatii Exceptionale a dispus suspendarea licenței de emisie a șase posturi de televiziune](#) (Primul în Moldova, RTR Moldova, Accent TV, NTV Moldova, TV6, Orhei TV) pentru „lipsa unei informări corecte în reflectarea evenimentelor naționale, dar și a războiului din Ucraina”. Unele din aceste televiziuni – RTR Moldova, NTV Moldova, Primul în Moldova și TV6 – erau la acel moment printre primele 10 televiziuni cu cea mai mare audiență.

O parte din aceste posturi TV au migrat spre alte, cu a audiență mai mică – RTR Moldova spre Cinema 1, NTV Moldova spre Exclusiv TV și TV6 spre Orizont TV. Deoarece TV-urile suspendate erau în topul vizualizărilor, au fost incluse dublurile lor în lista posturilor TV monitorizate – Cinema TV, Exclusiv TV și Orizont TV. O altă precizare este că, inițial a fost inclus în lista TV-urilor monitorizate și Prime TV. Însă, ulterior acest post TV a fost scos din listă deoarece începând cu luna aprilie 2023, televiziunile din holdingul General Media Group (GMG) nu au mai difuzat știri noi.

I. POLITICA INTERNĂ

Politica internă a Republicii Moldova tradițional este una intensă, actorii politici moldovenești fiind divizați pe criteriile geopolitice și oligarhice/antioligarhice. Evenimente politice interne, care au dominat viața politică internă în perioada mai – iunie au fost: controversele legate de ziua de 9 mai; organizarea adunării „Moldova Europeană” din 21 mai 2023; controversele legate de Partidul Politic Șor; demisiile și numirile în guvernul Recean.

1.1. Controversele legat de ziua de 9 mai în Republica Moldova

Moldova 1, Jurnal TV, TV 8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au prezentat ziua de 9 mai drept una a comemorării. În buletinele de știri a fost relatată depunerea de flori de la Complexul memorial „Eternitate” a președintei Maia Sandu, a președintelui parlamentului Igor Grosu și a prim-ministrului Dorin Recean, prezentând pe scurt opinia fiecăruia dintre ei privind această zi. De asemenea, a fost prezentată și depunerea de flori de la Complexul memorial „Eternitate” de către primarul municipiului Chișinău, Ion Ceban.

Cu ocazia „Zilei Europei”, aceste televiziuni au prezentat discursul șefului delegației Uniunii Europene la Chișinău, Jānis Mažeiks, și au difuzat mesajul șefei statului, Maia Sandu, care a vorbit despre importanța statutului de țară candidat pentru aderare la blocul comunitar european, obținut de către Republica Moldova în 2022. Totodată, televiziunile respective au prezentat în știrile buletinele lor de știri și manifestațiile opoziției de stânga privind celebrarea „Zilei Europei”. Cu referire la purtarea panglicii „Sfântul Gheorghe” de 9 mai, a fost prezentată poziția Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), membrii căruia au declarat că vor contesta în instanță toate amenzi aplicate pentru purtarea panglicii bicolore în această zi.

Moldova 1, Jurnal TV, TV 8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au realizat emisiuni speciale cu referință la controversele zilei de 9 mai în societatea moldovenească. Subiectul respectiv a fost tema dezbătută în cadrul unor ediții talk show de la Jurnal TV („Cabinetul din umbră”)¹ și de la TVR Moldova („Punctul pe azi”)². Privind semnificația zilei de 9 mai, Vocea Basarabiei a realizat un chestionar de tip vox populi în Congaz, UTA Găgăuzia, persoanele chestionate fiind întrebat ce știu despre cele două sărbători celebrate la această dată. Tot cu referință la ziua de 9 mai, subiectul a fost dezbătut la talk show-ul „Puncte de reflecție”, invitat fiind ambasadorul UE în Republica Moldova, Jānis Mažeiks.³ La Pro TV, în cadrul emisiunii „În profunzime” (desfășurată până la data de 9 mai), a fost abordat subiectul eventualelor sancțiuni pentru cei care vor purta panglica „Sfântul Gheorghe” pe 9 mai în contextul hotărârii Curții Constituționale privind interzicerea simbolului.⁴ Invitatul emisiunii, șeful legislativului, Igor Grosu, a declarat că toate persoanele care vor purta acest simbol vor fi sancționate.⁵ La TV8, subiectul panglicii „Sfântul Gheorghe” a fost discutat atât în cadrul emisiuni

¹ Cabinetul din umbră cu Vitalie Călugăreanu. Jurnal TV, 11 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=antL9imLTpk&list=PLNbT1S0GL5a1oecv9rcUQ2R4vfKruLkKw5&index=16>

² Emisiunea „Punctul pe Azi”/09.05.2023. TVR Moldova, 9 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=IsqiYLLJg990&list=PLFFshvOJiVM_8Zh5orfw00UFX-aIKxnut&index=83

³ Janis Mazeiks: UE este un proiect de pace, dorim ca Moldova să fie membră UE. Vocea Basarabiei, 12 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=J3A_hPpOU0g

⁴ Curtea a verificat constituționalitatea unor prevederi care se referă la interzicerea simbolurilor general cunoscute utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității. 11.04.2023. / <https://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=2595&t=/Media/Noutati/Curtea-a-verificat-constitutionalitatea-unor-prevederi-care-se-refera-la-interzicerea-simbolurilor-general-cunoscute-utilizate-in-contextul-unor-actiuni-de-agresiune-militara-crime-de-razboi-sau-crime-impotriva-umanitati>

⁵ „Nimic nu s-a schimbat”. Igor Grosu spune că toate persoanele care vor purta panglica Sfântul Gheorghe vor fi sancționate. Pro TV, 2 mai.2023. / <https://protv.md/politic/nimic-nu-s-a-schimbato-igor-grosu-spune-ca-toate-persoanele-care-vor-purta-panglica-sfantul-gheorghe-vor-fi-sancionate-video---2652635.html>

„Freedom”⁶, în limba română, cât și „Альтернатива”⁷, în limba rusă. Moldova 1, în cadrul emisiunii „În context”, a explicat contextul istoric al zilei de 9 mai, invitat fiind istoricul Anatol Petrencu⁸.

Orizont TV a informat despre ziua de 9 mai, dedicând subiectului mai multe știri. În mod special, s-a pus accentul pe faptul că poliția va amenda toate persoanele care vor purta panglica „Sfântul Gheorghe” la marșul „regimentului nemuritor”. S-a insistat pe imagini în care participanții la marș, în discuții cu reprezentanții poliției, afirmă ferm că au dreptul să poarte panglica, invocând decizia Curții Constituționale. De asemenea, Orizont TV a difuzat și depunerea de flori de la Complexul memorialului „Eternitate” a primelor persoane în stat, în evidență fiind scoase declarațiile președintei Maia Sandu și ale premierului Dorin Recean în care ei spun că, comemorează victimele războiului (dar nu „Ziua Victoriei”), iar cu referință la spicherul Igor Grosu l-au citat când a vorbit despre amendarea persoanelor care vor purta panglica „Sfântul Gheorghe”.⁹

De asemenea, **Orizont TV** a relatat faptul că în Chișinău, la inițiativa Partidului Șor, a avut loc marșul „regimentului nemuritor” la care au participat peste 50 de mii de oameni. **Orizont TV** a mai informat și despre celebrarea victoriei asupra nazismului la Bălți. În materialele lor informative s-a subliniat participarea la acțiune, pe lângă cea a autorităților din Bălți, și a episcopului de Bălți și Făleşti Marchel, a deputatului neafiliat Alexandr Nesterovschii cu panglica „Sfântul Gheorghe” la piept.¹⁰

Exclusiv TV a prezentat ziua de 9 mai reieșind din perspectiva că autoritățile moldovenești nu vor să mai sărbătorească „Ziua Victoriei”. În știrile Exclusiv TV (până la 9 mai) se accentuează că cetățenii care vor purta panglica „Sfântul Gheorghe” de 9 mai vor fi amendați, exact ca și în anul 2022. În știri au fost prezentate mesajele de avertizare venite din partea președintelui parlamentului, Igor Grosu și a șefului Inspectoratului General al Poliției (IGP), Viorel Cernăuțeanu. Se scoate în evidență că amenziile vor fi date de către autorități în pofida deciziei Curții Constituționale, care a constatat că simbolul poate fi purtat deschis, atâta timp cât nu promovează agresiunea militară sau crimele împotriva umanității. Totodată, **Exclusiv TV** prezintă apelul făcut de către socialiști către partidul de guvernare să escaladeze situația internă din țară și că Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) vor apăra memoria istorică a Republicii Moldova.¹¹

După 9 mai, **Exclusiv TV** a informat că 180 de cetățeni riscă amenzi usturătoare pentru că au purtat panglica „Sfântul Gheorghe” de 9 mai. În același timp, a comunicat anunțul PSRM că va contesta fiecare proces verbal inițiat pe numele celor care și-au pus la piept simbolul bicolor. Subiectul a fost dezbătut la **Exclusiv TV** în cadrul câtorva emisiuni „По фактам” cu Iulia Fiodorova.¹²

Cinema 1 a informat despre depunerea de flori de la Complexul memorial „Eternitate” a primelor persoane oficiale în stat (Maia Sandu, Igor Grosu și Dorin Recean), prezentând succint declarațiile lor. În știri s-a informat despre depunerea de flori la Complexul memorial de către Ion Ceban, prezentând și declarațiile lui. Cinema TV a mai informat și despre marșul „Regimentului nemuritor”. În știri au fost relatate declarațiile, în interpretare sovietică, făcute de către liderul PCRM, Vladimir Voronin, deputatul socialist, Petru Burduja, și de către mai mulți participanți la marș. Ca și Exclusiv TV, Cinema 1 a informat despre amenziile autorităților către persoanele care vor purta panglica „Sfântul Gheorghe”

⁶ Freedom cu Dorin Galben din 09 mai 2023. . TV8, 10 mai 2023. / <https://tv8.md/category/emisiuni/freedom-cu-dorin-galben/despre-provocarile-zilei-de-9-mai-cursa-electoral-din-uta-gagauzia-si-coruperea-alegatorilor-parcursul-european-al-republicii-moldova-si-multe-alte-subiecte-de-actualitate-le-discutam-astazi-la-freedom>

⁷ Альтернатива с Юлией Будеч din 10 mai 2023. TV8, 10 mai 2023. / <https://tv8.md/category/emisiuni/alternativa/zakon-dlya-vsekh-odin-posle-9-maya-grazhdan-vizivayut-v-politsiyu-ks-rassmatrivaet-zapros-s-trebovaniem-obyavit-partiyu-shor-vne-zakona-s-kakimi-novimi-vizovami-stalkivaetsya-strana-eti-i-drugie-temi-segodnya-obsuzhdaem-v-alternative-gosti-studii-deputat-ot-bloka-kommunistov-i-sotsialistov-vasilii-bolya-deputat-ot-partii-deistvie-i-solidarnost-oazu-nantoi-i-direktor-adept-igor-botsan-dni-evropi-v-moldove-kakimi-primerami-dlya-prodvizheniya-na-proevropeiskom-puti-mozhet-s-nami-podelitsya-litva-kak-povisit-uroven-doveriya-grazhdan-k-protsessu-evrointegratsii-eto-i-mnogoe-drugoe-obsuzhdaem-v-spetsialnom-intervyu-s-poslom-litvi-v-nashei-strane-tadasom-valionisom>

⁸ „În Context” din 9 mai 2023 / 9 mai în R.M./Riscă sancțiuni/Cea mai scurtă paradă din Piața Roșie. Moldova 1, 9 mai 2023. / <https://moldova1.md/fro/1231#content>

⁹ Știri 2023-05-09. Orizont TV, 9 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=FCKWXIHC64o>

¹⁰ Ziua Victoriei, marcată în municipiul Bălți. Orizont TV, 9 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=IT-scDXIKUg>

¹¹ Penalizări pentru panglica sf Gheorghe. Exclusiv TV, 10 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=64a3aL9w2FQ>

¹² “По фактам” с Юлией Федоровой. 10.05.2023. Exclusiv TV, 10 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=ySUwUGmIUew;>
“По фактам” с Юлией Федоровой. 12.05.2023. Exclusiv TV, 12 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Y0cYcwhkz5c>

(au fost citați spicherul Igor Grosu și șeful Inspectoratului General de Poliție, Viorel Cernăuțeanu), însă fără a insista pe acest subiect.

Ziua de 9 mai este abordată de către **GRT**, modalitatea de interpretare fiind de tip sovietic și rusesc. În știri sa vorbit despre victoria în „Marele război de apărare a patriei”. În noutățile GRT, până la 9 mai, se insistă, în spiritul propagandei sovietice și ruse, pe faptul că memoria fiecărui ostaș trebuie păstrată. GRT a prezentat imagini și opinii de la parada din 9 mai desfășurată la Comrat, relatată ideologic exact în același mod – sovietic și rusesc. În știrile de la GRT nu se spune nimic despre comemorarea victimelor Războiului doi mondial și despre celebrarea „Zilei Europei”. Însă, se cere de specificat faptul că GRT a relatat despre acest subiect per general, în această perioadă televiziunea fiind focalizată, cu precădere, la alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia.

Mai mult, s-a pus accentul pe acest subiect, atât până, cât și după 9 mai, în emisiunea „Большая игра”¹³, în cadrul căreia s-a relatat despre faptul că autoritățile vor să șteargă memoria colectivă a populației Republicii Moldova și să impună sărbători „artificiale” de genul „Ziua Europei” și că locuitorii din UTA Găgăuzia nu vor accepta aceste politici ale Chișinăului și vor apăra sărbătoarea „Ziua Victoriei”. De asemenea, au fost interpretări că autoritățile de la Chișinău, interzicând purtarea panglicii „Sfântul Gheorghe”, încalcă hotărârea Curții Constituționale cu referire la simboluri.

Subiectul zilei de 9 mai a apărut din nou în vizorul posturilor de televiziune la sfârșitul lunii mai - iunie, când partidul de guvernământ a inițiat un proiect de lege care prevede înlocuirea „Zilei Victoriei”, sărbătorită pe 9 mai, cu „Ziua comemorării și reconcilierii în memoria celor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial”, care ar urma să aibă loc pe 8 mai.¹⁴ **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au relatat subiectul informativ.

Orizont TV a prezentat acest subiect prin difuzarea unor secvențe video de la protestul privind această inițiativă legislativă a PAS organizat în fața parlamentului de către Comitetul național de coordonare „Victorie” (fără a menționa și despre acțiunile de protest ale BCS), accentuând ipoteza că acest proiect va duce la scindarea societății.¹⁵ **Cinema 1** în cadrul buletinului de știri a relatat pe scurt despre inițiativa legislativă a partidului de guvernământ, referindu-se la protestele organizate de către opoziția parlamentară și activiștii civici față de acest proiect de lege. De asemenea, pe scurt la subiect a informat și **Exclusiv TV**. **GRT** nu a difuzat reportaje privind inițiativa legislativă referitoare la ziua de 9 mai, doar în unele emisiuni de dezbateri și pe pagina web a televiziunii a fost o știre la subiectul respectiv, în care a fost prezentată reacția opoziției parlamentare – PSRM și Partidul Șor, la inițiativa legislativă a Partidului Acțiunii și Solidaritate (PAS).¹⁶

1.2. Adunarea „Moldova Europeană” din 21 mai 2023

Moldova 1,¹⁷ **Jurnal TV**,¹⁸ **TV8**,¹⁹ și **TVR Moldova**²⁰ au transmis în direct evenimentul Adunarea „Moldova Europeană”, difuzând pe larg știri despre el. Aceste televiziuni au reflectat pe larg evenimentul organizat la inițiativa președinției, începând chiar cu perioada de pregătire a lui, difuzând

¹³ „Большая игра”. Выборы Башкана Гагаузии | Аресты | Диверсии?! | День Победы. GRT, 7 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=jPcRH6rY8q4>;

„Большая игра”. Григорий Дюльгер о митингах в Молдове, выборах Башкана, о споре с Майей Санду. GRT, 21 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=DOhHR0JUULs&list=PLSedC8TWZ-NZBPn3DXvqQRkyHJJJ9_me&index=21

¹⁴ Proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (Codul muncii al Republicii Moldova nr.154/2003 – art.111; Hotărârea Parlamentului nr.433/1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova. / <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6467/language/ro-RO/Default.aspx>

¹⁵ Știri 2023-05-25. Orizont TV, 25 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=IPfvNYW2W-I>

¹⁶ Реакция оппозиции на законопроект о переименовании Дня победы в День памяти. GRT, 25 мая 2023. / <https://grt.md/reakciya-oppozicii-na-zakonoproekt-o-pereimenovanii-dnya-pobedy-v-den-pamyati/>

¹⁷ Adunarea Națională „Moldova Europeană”. EDIȚIE SPECIALĂ la Moldova 1, 21 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=uWnYRsVShBY>

¹⁸ Adunarea „Moldova Europeană”; LIVE Jurnal TV, 21 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=MIQVonqdzAk>

¹⁹ VIDEO/ Ediție Specială TV8: Adunarea Națională „Moldova Europeană”. Mesaje oficiale, rezoluție și horă în PMAN, 21 mai 2023. /

<https://tv8.md/2023/21/05/video-editie-speciala-tv-8-adunarea-nationala-moldova-europeana-mesaje-oficiale-rezolutie-si-hora-in-pman/230117>

²⁰ Ediție Specială-Adunarea Națională „Moldova Europeană”. TVR Moldova, 21 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=YyaaLLmJdyU>

îndemnul șefului statului către toți cetățenii Republicii Moldova, dar și altor oficiali, prin care îi invită să participe la Adunarea „Moldova Europeană”, în centrul capitalei, de pe 21 mai 2023. În perioada premergătoare evenimentului, în cadrul știrilor, televiziunile respective au informat despre modul în care decurge pregătirea și programul său (anunțurile reprezentanților guvernului privind cum va avea loc desfășurarea reuniunii). De asemenea, Moldova 1, Jurnal TV, TV8 și TVR Moldova au transmis pe larg și desfășurarea evenimentului, în știri fiind prezentate discursurile vorbitorilor, textul rezoluției adoptate, dar și faptul că această rezoluție a fost adoptată ulterior de către parlament.

Pe larg a reflectat evenimentul și **Vocea Basarabiei TV**, care a difuzat mai multe știri despre eveniment, inclusiv a realizat mai multe sondaje de tipul vox populi, atât până la eveniment, cât și în timpul desfășurării sale. De asemenea, a prezentat mai multe știri și materiale de la eveniment **Pro TV**, prezentând online desfășurarea sa.²¹

Orizont TV a menționat pe scurt, relatând doar în câteva știri, despre Adunarea „Moldova Europeană” din 21 mai 2023. În știri, **Orizont TV** a dat publicității programul evenimentului, insistând pe cheltuielile lui și folosirea resurselor administrative în organizarea lui de către partidul de guvernământ. Spre exemplu, se promovează faptul că poliția i-a tratat în mod diferit de cei care au mers la mitingul din 21 mai, cărora nu le-au pus nici un fel de impedimente, față de cei care se deplasau la protestele Partidului Șor, pe care în permanență îi opreau din drum. Cu privire la cheltuieli, Orizont TV a mediatizat faptul că Adunarea „Moldova Europeană” a costat guvernul 4,7 milioane de lei.²²

Paralel cu informarea despre Adunarea „Moldova Europeană” din 21 mai, **Orizont TV** a informat despre mitingurile antiguvernamentale de la Bălți, Orhei și Comrat, insistând pe faptul că cei prezenți la aceste întruniri pledează pentru organizarea unui referendum național privind vectorul extern. În știrea despre contra protestele de la Bălți, Orhei și Comrat a fost scos în evidență, video, discursul lui Ilan Șor. În comparație, în știrile **Orizont TV** nu au fost date decât câteva secvențe video cu Maia Sandu, într-o anumită măsură scoase din context, din timpul discursului de la Adunarea „Moldova Europeană”.²³

Exclusiv TV a relatat succint despre Adunarea „Moldova Europeană”, fiind scos în evidență faptul că integrarea europeană ar putea fi parte a Constituției Republicii Moldova. Din discursurile vorbitorilor de la eveniment au fost prezentate secvențe video din cele ale șefei statului, Maia Sandu și a președintelui Parlamentului European, Roberta Metsola. Subiectul Adunării „Moldova Europeană” a fost abordat și în cadrul talk show-ului „Dialog Sincer”, invitat fiind fostul premier, liderul PLDM, Vlad Filat, care a venit cu mai multe remarci critice la adresa organizatorilor evenimentului („a fost adunarea unui partid, dar nu una populară”).²⁴

Cinema 1 a prezentat subiectul Adunării „Moldova Europeană” din 21 mai 2023 în linii generale, nefiind prezentate relatări și imagini video de la eveniment. În cadrul buletinului de știri a fost prezentată opinia europarlamentarului român, Dacian Cioloș, care consideră că termenul 2030 este unul realist pentru ca Republica Moldova să adere la UE și cea a lui Siegfried Mureșan, care susține că la Bruxelles sunt apreciate eforturile de europenizare ale Chișinăului. Totodată, în știri este prezentată poziția ministrului de externe austriac care crede că Ucraina și Republica Moldova nu ar trebui să aibă prioritate în procesul de aderare la UE față de statele din Balcanii de vest, iar la baza deciziei de extindere a UE să fie principiul echității. La subiectul integrării europene, în știri este promovată subtil ideea echilibristicii geopoliticii de care trebuie se conducă Republica Moldova expusă

²¹ Adunarea „Moldova Europeană” din Piața Marii Adunări Naționale. Maia Sandu: Noi suntem aici să scandăm Moldova Europeană. 9 mai 2023. / <https://protv.md/actualitate/adunarea-moldova-europeana-din-piata-marii-adunari-nationale-maia-sandu-noi-suntem-aici-sa-scandam-moldova-europeana---2654647.html>

²² Cheltuielile pentru Adunarea Națională Moldova Europeană. Orizont TV, 24 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=HcJjuEcaDBs>

²³ Sinteza Săptămânii | 28.05.2023. Orizont TV, 21 mai 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=3at5DXzDVcM&list=PLG32q3ejX1ICygQbVy_bDINxLdSBU5SmP&index=25

²⁴ „Dialog Sincer” cu Vlad Filat. 23.05.2023. / Exclusiv, 23 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Dnr5kMOuPc4>

de liderul Partidul Nostru, Renato Usatîi, la o emisiune de dezbatere de la Cinema 1, care a declarat că la baza politicii externe trebuie să fie interesele interne ale cetățenilor.²⁵

GRT a relatat foarte puțin despre Adunarea „Moldova Europeană” din 21 mai 2023 de la Chișinău. La știrile din 22 mai, subiectul a fost relatat în al treilea material (min.07.40), în știre prezentându-se doar câteva secvențe video cu președintele Maia Sandu pe scena din Piața Marii Adunări Naționale.²⁶ În schimb, au fost relatate pe larg cele trei mitinguri de la Comrat, care au avut loc tot la 21 mai. În mod special, se referă la mitingul care a fost organizat la Comrat de către Partidul Șor, transmis în direct de către GRT,²⁷ la care au luat cuvântul, pe lângă liderii locali, mai mulți reprezentanți ai acestui partid, inclusiv Ilan Șor, online.

În esență, protestele de la Comrat au fost îndreptate contra autoritățile centrale de la Chișinău, insistându-se asupra narativului că poporul trebuie să decidă vectorul politicii externe a Republicii Moldova, dar nu conducerea statului, iar pentru aceasta trebuie organizat un referendum unde poporul să decidă cursul extern al Republicii Moldova – dacă Republica Moldova trebuie să se integreze în UE și să iasă din Comunitatea Statelor Independente (CSI). Pe lângă faptul că a fost un eveniment contra guvernului de la Chișinău, au fost făcute numeroase aluzii la referendumul din februarie 2014, cu mesaje anti-europene și anti-occidentale.

1.3. Controversele privind Partidului Șor (relațiile guvernare - opoziție)

În perioada lunilor mai - iulie, Partidul Șor a fost principalul perturbator al vieții politice din Republica Moldova. Tensiunile legate de acest partid a ajuns la cote înalte când a fost declarat neconstituțional prin decizia Curții Constituționale, ca ulterior în iulie majoritatea parlamentară să înregistreze o inițiativă legislativă, elaborată cu scopul de a ajusta cadrul normativ intern referitor la dizolvarea/lichidarea partidelor politice, urmare a declarării lor neconstituționale, în conformitate cu persoanele care erau membri ai organului executiv, care ocupau funcții electivă sau care erau pe listele de candidați supleanți din partea partidului politic declarat neconstituțional, nu vor mai putea candida la alegeri pentru o anumită perioadă.²⁸

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au relatat la acest subiect, informând că persoanele cu funcții electivă sau cele incluse pe listele de supleanți ale partidelor declarate în afara legii nu vor putea fi alese pe o perioadă de trei ani de la pronunțarea hotărârii Curții Constituționale și că inițiativa legislativă a fost elaborată de către deputații puterii la propunerea Platformei DA. **Jurnal TV**, într-un material în cadrul știrilor²⁹ a luat opinia principalilor artizani ai proiectului de lege respectiv – Dinu Plîngău, președintele Platformei DA, care a venit cu inițiativa de a scoate Partidul Șor în afara legii, și Olesea Stamate, președintele Comisiei parlamentare pentru juridică, numiri și imunități, care a prezentat proiectul de lege în legislativ. De asemenea, acest subiect a fost dezbătut, în diferite aspecte, și de către **Moldova 1**,³⁰ **TV8**,³¹ **TVR Moldova**,³² **Pro TV**³³

²⁵ 7 Zile. 20.05.2023. Cinema 1, 20 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=JqX2Hz6bJE0>

²⁶ Новости | 22 05 23. GRT, 21 mai 2023. / <https://grt.md/novosti-22-05-23/>

²⁷ Live | Митинг в Компате. GRT, 21 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=DWRhpX4SYOM&t=1493s>

²⁸ Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (implementarea unor considerente conținute în Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”). /

<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6555/language/ro-RO/Default.aspx>

²⁹ Membrii partidului radiat Șor nu vor mai putea participa la alegeri. Jurnal TV, 11 iulie 2023. /

<https://www.jurnaltv.md/news/a2af240fc2615821/membrii-partidului-radiat-sor-nu-vor-mai-putea-participa-la-alegeri.html>

³⁰ Partidul Șor în proces de lichidare. Moldova 1, 11 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=ZfKOGsvG9zc>

³¹ News Show: Fruntașii PP Șor ar putea fi interziși în alegeri /Atac la Kiev /Zi de foc /13.07.2023. TV8, 13 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=KPdxZ17jhjI>

³² Fruntașii Partidului Șor, riscă să nu mai poată candida în următorii trei ani la alegeri. TVR Moldova, 11 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=hPk14pa-Sy0>

³³ Nu vor mai putea participa la alegeri în următorii trei ani. Proiectul de lege, votat în prima lectură. Pro TV, 14 iulie 2023. / <https://protv.md/politic/nu-vor-mai-putea-participa-la-alegeri-in-urmatorii-trei-ani-proiectul-de-lege-votat-in-prima-lectura-video---2660484.html>

și **Vocea Basarabiei**.³⁴ Expertii care au opinat pentru aceste televiziuni privind interdicția reprezentanților Partidului Șor de a mai participa pentru o anumită perioadă la alegeri sau divizat – unii au susținut-o, alții au criticat-o.

Declararea Partidul Șor ca fiind neconstituțional a fost amplu relatată de către **Orizont TV**. În știri, s-a dat apreciere deciziei Curții Constituționale. **Orizont TV** a insistat pe promovarea ideii că guvernarea acționează încălcând grav democrația. Această abordare se referă și la elaborarea de către guvernare a proiectului de lege în conformitate cu care exponenții Partidului Șor, declarat neconstituțional, nu vor putea participa în următoarea perioadă la scrutinele electorale. De regulă, în aceste materiale sunt prezentate amplu declarațiile și mesajele lui Ilan Șor, care acuză guvernarea în termeni duri de acțiuni care încalcă și constrâng democrația. În mod special, acuzațiile față de guvernare că ar acționa antidemocratic au fost formulate în cadrul a mai multor ediții ale emisiunii „Puls” de la **Orizont TV**.³⁵

Cu referință la interzicerea exponenților Partidului Șor de a participa la următoarele alegeri, **Orizont TV** a realizat un material privitor la consultările parlamentare pe acest subiect cu unii exponenți ai societății civile. Principala idee care se promovează în acest material este că guvernarea încalcă dreptul democratic fundamental „de a fi ales” și că este necesară expertiza Comisiei de la Veneția” privind această inițiativă legislativă.³⁶ De asemenea, **Orizont TV** a informat despre diferitele acțiuni contra acestei inițiative legislative organizate de către Partidul Șor, cum ar fi așa-numitul protest „mut” în fața parlamentului al consilierilor locali și raionali aleși din partea Partidului Șor în momentul audierilor publice a proiectului de lege în comisia juridică, numiri și imunități a parlamentului.³⁷

O altă tendință în relatarea relațiilor politice dintre partidele moldovenești în buletinele de știri ale **Orizont TV** este critica ușoară, dar în permanență, la adresa primarului general al municipiului Chișinău, pe diferite subiecte din viața municipalității, și tendința de a face o conexiune între partidul de guvernământ și Ion Ceban. Spre exemplu, într-o știre din 26 iulie 2023 se relatează că PAS și Mișcarea Alternativa Națională (MAN) încalcă legislația electorală prin informare neautorizată care contravine Codului electoral prin instalarea corturilor partidelor respective în capitală și că acționează împreună în a intimida reprezentanții Partidului Șor în întâlnirea lor cu cetățenii.³⁸ În această politică editorială **Orizont TV** a implicat și declarațiile critice a unor partide de opoziție la adresa primăriei municipiului Chișinău și a partidului de guvernământ, cum ar fi sesizarea PLDM la Comisia Electorală Centrală (CEC) cu acuzația că MAN și PAS ar încălca legislația electorală în perspectiva alegerilor locale generale.³⁹

Exclusiv TV a ignorat acest subiect în buletinele de știri, nefăcând referințe la el în politica sa informațională, însă l-a discutat pe larg în cadrul emisiunilor de dezbatere politice.⁴⁰ Se cere de menționat că deși în politica informațională a **Exclusiv TV** este clară tenta negativă față de Partidul Șor (și pro-PSRM), invitații prezenți la debaterile din platou s-au exprimat negativ față de proiectul de lege înaintat de către partidul de guvernământ privind restricția de a candida pentru reprezentanții ai fostului Partid Șor. **Cinema 1** a informat pe scurt în buletinele de știri că reprezentanții fostului Partid Șor nu vor avea posibilitatea de a candida la următoarele alegeri, însă fără a insista pe el. În materialele din știri sunt aduse / prezentate argumentele Olesiei Stamate privind înaintarea proiectului de lege.⁴¹

³⁴ Dinu Plîngău: R. Moldova este un sat mare, fiecare știe cât a dat mită, cât s-a luat și cine a luat. Vocea Basarabiei, 12 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=MFyUo4n2hFA&list=PL8u2MjiTw6QP_d1CjciKGI8FmkCt8m5ZO&index=401

³⁵ „Puls”. Orizont TV. / https://www.youtube.com/watch?v=YBDYApMpbFc&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-_3t6E

³⁶ Consultările publice au continuat la parlament. Orizont TV, 19 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=invw9H6o2QM>

³⁷ Protest mut în fața parlamentului. Orizont TV, 18 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=2TNQAXmOA00>

³⁸ Consilieri PAS și MAN încalcă legislația electorală. Orizont TV, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=rMqHHa14eFE>

³⁹ PLDM a sesizat CEC. Orizont TV, 24 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=i5H5SvecliI>

⁴⁰ „Moldova LIVE” cu Oxana Bodnar. 18.07.2023. Exclusiv TV, 18 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=tmJgPT9NoBE;>
„Moldova LIVE” cu Oxana Bodnar. 20.07.2023. Exclusiv TV, 20 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Sg8k5uO9yaw>

⁴¹ B Moldova buletin informativ. Эфир от 11.07.2023. Cinema 1, 11 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=giPodSnZ_A4&list=PLnnZq_I70izGG3uRV45eXlAY3ko5UxARz&index=198

GRT a adoptat o politică informațională vădit anti-guvernare (chiar anti-Chișinău) și pro Partidul Șor. Această politică informațională este sesizată în blocul de știri de la **GRT**, în unele aspecte deschis, în altele voalat, însă în evenimentele speciale difuzate⁴² de **GRT** și emisiunile de dezbateri politice⁴³ este evidentă abordarea redacțională a Gagauziya Radio Televizionu.

1.4. Demisiile și numirile în guvernul Recean

Acest subiect a fost relatat pe larg de către toate televiziunile. **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** informând despre el aproximativ în aceeași termeni. Subiectul a fost abordat, în prima fază – demisiile, în a doua – numirile. La prima fază au fost mai multe discuții despre cauzele celor trei remanieri din guvern, în mod special, cu referință la motivele demisiei ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale, Liliana Dabija. La a doua etapă au fost știri despre cele trei numiri în guvernul Recean. Cu precădere, au fost multe discuții privind revenirea lui Andrei Spînu în funcția de ministru. Aceste televiziuni au transmis imagini și declarații de la momentul jurământului de investire în funcție.

Moldova 1 a realizat profilul miniștrilor demisionar – Ana Revenco, Anatolie Topală și Lilia Dabija, prezentându-le CV-ul fiecăruia dintre ei,⁴⁴ totodată prezentând imagini video din momentul depunerii jurământului de către cei trei noi miniștri – Andrei Spînu, Dan Perciun și Adrian Efros, în prezența președintei Maia Sandu și a premierului, Dorin Recean.

Jurnal TV a realizat materiale despre prioritățile fiecărui nou ministru, în ele arătându-se faptul că Andrei Spînu este rezervat în declarații privind revenirea în funcție sau că noul ministru al educației și cercetării și-a propus să reorganizeze instituția. Acest subiect a fost discutat, prezentându-se diferite opinii, de către Jurnal TV în cadrul emisiunilor „Ora Expertizei”⁴⁵ și „Secretele Puterii”.⁴⁶

TV8, de asemenea, a prezentat în știri prioritățile miniștrilor de la infrastructură și dezvoltare regională și al educației și cercetării, materialele informaționale titrând în felul următor: Andrei Spînu - „Așteptările oamenilor sunt clare”; Noul ministru al educației și cercetării - „Sper să realizăm lucruri frumoase și utile în cadrul instituției”. **TV8** a prezentat și poziția extrem de critică a unor partide extraparlamentare – Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) și Partidul Social Democrat European (PSDE) – privind demisiile și numirile la guvern.⁴⁷ **TV8** a abordat acest subiect și în emisiunile de dezbateri.⁴⁸

TVR Moldova a relatat despre ce a spus fiecare din cei trei miniștri care au demisionat din guvernul Recean, prezentând și opinia unor analiști politici cu privire la aceste demisii, care au solicitat de la guvernare mai multe explicații despre aceste remanieri.⁴⁹ De asemenea, TVR Moldova a informat pe larg și despre noile numiri în cabinetul de miniștri, subiectul fiind dezbătut și în cadrul

⁴² Торжественная церемония инаугурации башкана Гагаузии Евгений Гуцул. GRT, 19 iulie 2023. / <https://grt.md/live-torzhestvennaya-czeremoniya-inauguraczii-bashkana-gagauzii-evgenii-guczul/>

⁴³ Богдан Цырдя о саммите ЕС, итогах выборов Башкана Гагаузии и предстоящих местных выборах. GRT, 11 iunie 2023. / <https://grt.md/bogdan-czyrdya-o-sammite-es-itogah-vyborov-bashkana-gagauzii-i-predstoyashhih-mestnyh-vyborah/>; О Башкане Гагаузии, и что ждет автономии | Два года руководства PAS | О следующем примаре Кишинева. GRT, 16 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=wIPsvj6eFk0>

⁴⁴ Demisii în Guvernul Recean: CV-ul miniștrilor demisionari. Moldova 1, 14 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=YKnUoz9OvLk>

⁴⁵ Ora Expertizei: Guvernul a suplinit funcțiile vacante. Jurnal TV, 17 iulie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/8f14efa3a459787d/ora-expertizei-guvernul-a-suplinit-functiile-vacante.html>

⁴⁶ Secretele Puterii: Jocuri de putere după rocada miniștrilor. Jurnal TV, 19 iulie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/896a7986068db810/secretele-puterii-jocuri-de-putere-dupa-rocada-ministrilor.html>

⁴⁷ PLDM și PSDE, critici după remanierea guvernamentale: „Replica cetățenilor va fi dură și necruțătoare”. TV8, 18 iulie 2023. / <https://tv8.md/ru/2023/18/07/pldm-si-psde-critici-dupa-remanierile-guvernamentale-replica-cetatenilor-va-fi-dura-si-necrutatoare/234816>

⁴⁸ „Întreabă Ghețu”: Demisiile celor trei miniștri /Raportul de anchetă a atacului de la aeroport. TV8, 14 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=gq9Z2fVJkRM&list=PL9uZo1mBZW3R3PQwbn4mJ1sIEFzbnAN&index=16>

⁴⁹ Nicolae Negru: Demisia celor trei miniștri este o surpriză pentru toată lumea. Este ceva de neînțeles și eu aștept explicații. TVR Moldova, 14 iulie 2023. / <https://tvrmdova.md/article/ac9d4165c841d846/nicolae-negru-demisia-celor-trei-ministri-este-o-surpriza-pentru-toata-lumea-este-ceva-de-neinteles-si-eu-astept-explicatii.html>

emisiunii „Punctul pe azi”, în timpul căreia experții invitați au analizat în parte pe fiecare ministru nou numit.⁵⁰

Pro TV și Vocea Basarabiei au informat pe larg despre subiectul dat. Pro TV a scos în evidență opinia unor foști parteneri de guvernare ai PAS-ului, acum aflați în opoziție, privind remanierile de la guvern, atrăgând atenția la lipsa de transparență cu care s-a făcut această schimbare.⁵¹ Vocea Basarabiei a analizat remanierile guvernamentale în cadrul emisiunii „Puncte de reflecție”, în care s-a pus accentul pe faptul că plecările de la guvern nu au fost explicate suficient.⁵²

Orizont TV a informat pe larg despre demisiile și numirile în guvernul Recean făcute în luna iulie. Orizont TV a prezentat imagini video de la depunerea jurământului celor trei noi miniștri, cu declarațiile făcute de șefa statului, dar și explicațiile ulterioare ale prim-ministrului Recean de ce au fost făcute aceste schimbări de garnitură în cadrul cabinetului de miniștri, și anume de a îmbunătăți dinamica implementării proiectelor pentru a îmbunătăți rezultatele guvernului. În blocurile de noutăți, Orizont TV a făcut legătură dintre remanierile guvernamentale cu cazul tragic de la Aeroportul Internațional Chișinău și a insistat asupra revenirii lui Andrei Spînu în guvern, în materiale făcându-se referință la contractul negociat și încheiat de către el cu Gazprom în mandatul anterior. Tot l-a acest subiect, Orizont TV a relatat despre un protest flash mob organizat de către Partidul Renaștere, unde a criticat numirile de la guvern și a cerut demisia întregului cabinet de miniștri condus de Dorin Recean.⁵³

Exclusiv TV a difuzat mai multe știri despre remanierile guvernamentale, cu precizarea că majoritatea știrilor s-au referit la numiri și mai puțin la demisii. Referitor la numiri, **Exclusiv TV** a scos în evidență în știri cerințele prim-ministrului, Dorin Recean, față de noi miniștri, accentuând revenirea lui Andrei Spînu în guvern. La câteva zile de la remanierile guvernamentale, **Exclusiv TV** a difuzat în buletinele de știri un material în care se spune că echipa premierului Recean ar mai putea trece prin noi remanieri peste trei luni dacă membrii cabinetului de miniștri nu vor înregistra performanțe.⁵⁴

Cinema 1, de asemenea, în politica informațională privind remanierile guvernamentale a pus accentul pe revenirea în cabinetul de miniștri a lui Andrei Spînu, citându-i pe Alexandru Slusari și Igor Dodon. Dl. Slusari a catalogat remanierile guvernamentale „criză de idei și de cadre”, iar Dodon a opinat că „remanierea guvernamentală este dovada unei lupte interne în cadrul partidului de guvernământ”. **Cinema 1** l-a citat și pe expertul Mihai Mogîldea care a atras atenția la potențialele costuri ale numirii în funcție a Dl. Spînu, care este una controversată.⁵⁵

GRT a informat foarte pe scurt despre demisiile și numirile în guvernul condus de către Dorin Recean. În buletinele de știri, în ziua demisiilor guvernamentale (14 iulie 2023) și în cea a noilor numiri în cabinetului de miniștri (17 iulie 2023) doar a fost anunțat despre schimbările guvernamentale, fără nici un fel de detalii suplimentare. În schimb, o atenție sporită a fost acordată în această perioadă (a doua decadă a lunii iulie) ceremoniei de inaugurare în funcție a bașcanului UTA Găgăuzia, Eugenia Guțul, care a avut loc la 19 iulie 2023. În scopul promovării evenimentului a fost filmat un video promoțional, difuzat intens de către GRT.⁵⁶

⁵⁰ Analist politic, despre remanieri în Guvernul Recean: „Nu poți să-l întorci la minister pe un om care are probleme de imagini”. TVR Moldova, 18 iulie 2023. / <https://tvrmdova.md/article/299ab9ba1e9b4898/analist-politic-despre-remanieri-in-guvernul-recean-nu-poti-sa-l-intoarce-la-minister-pe-un-om-care-are-probleme-de-imagini.html>

⁵¹ Trist, bizar și fără transparență. Așa au văzut mai mulți reprezentanți ai opoziției extraparlamentare noile remanieri guvernamentale. Cea mai criticată este revenirea lui Spînu. Pro TV, 17 iulie 2023. / <https://protv.md/politic/trist-bizar-si-fara-transparenta-asa-au-vazut-mai-multi-reprezentanti-ai-opozitiei-extraparlamentare-noile-remanieri-guvernamentale-cea-mai-criticata-este-revenirea-lui-spinu-video---2660756.html>

⁵² Victor Ciobanu, analist politic: Garnitura guvernamentală nu-i aparține lui Dorin Recean, de fapt, premierul nu are echipă la guvern. Vocea Basarabiei, 20 iulie 2023. / <https://voceabasrabiei.md/56486-2/>

⁵³ Nemulțumiri de noile numiri la guvern. Orizont TV, 21 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=eQyEThp2HyM>

⁵⁴ Trei luni pentru miniștri. Exclusiv TV, 20 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=wX_DKK7IKsw

⁵⁵ B Moldova buletin informativ. Эфир от 18.07.2023 23:00. Cinema 1, 18 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=ThvZQqgWHXA&list=PLnnZq_170izGG3uRV45eXlAY3ko5UxARz&index=183

⁵⁶ Присяга, салют и концерт турецкой звезды: как пройдет инаугурация башкана Гагаузии. GRT, 14 iulie 2023. / <https://grt.md/video-prisyaga-salyut-i-konzert-tureczkoj-zvezdy-kak-projdet-inauguracziya-bashkana-gagauzii/>

II. SOCIAL-ECONOMIC

În perioada lunilor mai-iulie au fost mai multe evenimente social-economice care au ținut primul plan informațional din Republica Moldova. Unele dintre ele, cum ar fi tematica energetică și protestele fermierilor (care au pornit de la neînțelegerile privind exporturile de grâne ucrainene), au o durată cronologică care depășește limitele celor trei luni de monitorizare a televiziunilor. Alte evenimente cu caracter social-economic – majorarea salariilor miniștrilor, protestele deținătorilor de patentă, incidentul tragic de la Aeroportul Internațional Chișinău și scandalul lingvistic de la Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” – au fost evenimente care s-au desfășurat în cadrul cronologic mai-iulie, însă impactul lor atunci la moment a fost puternic mediatizat.

2.1. Tematica energetică

Despre tematica energetică au informat toate televiziunile, deoarece acest subiect este unul sensibil pentru majoritatea populației Republicii Moldova. **Moldova1, Jurnal TV, TV8, Pro TV și Vocea Basarabiei** au abordat tematica energetică reieșind din două sub subiecte: tariful plătit de către cetățeni și scandalul păcurii de la Energocom. În luna mai, aceste televiziuni au difuzat mai multe materiale referitor la prețul corect la gazele naturale care trebuie să fie plătit de către cetățeni. Televiziunile respective au informat despre faptul că, după scurgerea în spațiul public a unor documente privind prețul plătit de compania Energocom pentru gazele naturale, guvernul a desecretizat parțial tranzacțiile de gaze naturale din ultimul an, achiziționate din creditul oferit de către Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și urmare a dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale. Pe fonul acestor desecretizări, în spațiul public au început mai multe dezbateri privind posibila reducere cu aproape 50% a tarifelor pentru gazele naturale. Cel mai mult a fost citat de către televiziuni, ministrul energiei, Victor Parlicov, potrivit căruia un metru cub de gaze ar putea costa consumatorii finali între 10 și 20 de lei.

Ulterior, în luna iunie **Moldova1, Jurnal TV, TV8, Pro TV și Vocea Basarabiei** au informat despre decizia luată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) privind reducerea prețului la gazele naturale la 18 lei și 7 bani, cu TVA inclus, pentru un metru cub de gaze (cu 38% mai puțin decât a fost anterior). În acest context, a fost citat Renato Usatîi, liderul Partidului Nostru care, în cadrul emisiunii „Secretele Puterii” de la Jurnal TV,⁵⁷ a învinuit de „incompetență și corupție” guvernarea că a achiziționat, în avans, volume prea mari de gaze în ianuarie, când prețul de piață depășea 1000 de dolari per mie de metri cubi și că a introdus la vămire și cheltuielile de transport a gazelor pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, a fost prezentată poziția companiei Energocom și a fostului ministru al energiei și infrastructurii regionale, Andrei Spânu, care au negat aceste informații, catalogându-le ca fiind lansate în cadrul unei campanii de denigrare cu scopul să decredibilizeze Republica Moldova.

Tot la subiectul energetic, **Moldova1, Jurnal TV, TV8, Pro TV și Vocea Basarabiei** au difuzat pe larg cazul îngropării reziduurilor de păcură pe teritoriul întreprinderii Termoelectrica, generat de unele dezvăluiri făcute de către liderul Partidului Nostru, Renato Usatîi. Acest caz a provocat un scandal mediatic care a dus la demisia directorului interimar al Termoelectrica, Vasile Leu. Cazul păcurii îngropate în curtea întreprinderii Termoelectrica a ajuns până la audieri în legislativul de la Chișinău. Subiectul respectiv a fost dezbătut la **TV8** în cadrul talk show-uri politice „Cutia Neagră” cu însuși autorul care a scurs imaginile video în spațiul public, Renato Usatîi.⁵⁸

⁵⁷ „Secretele Puterii” cu Alex Cozer, ediția din 07.06.2023. Jurnal TV, 7 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=ZW6LA8etJzE&list=PLNbT1S0GL5a0n9QspZ7xSdXhebFScCjXV&index=27>

⁵⁸ Cutia Neagră: Președintele Partidului Nostru, Renato Usatîi /20.07.2023. TV8, 20 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=XxY5VHIUTz8&list=PL9uZo1mBZW50RBC9EIW1yOuryH0PQoI08&index=10>

Orizont TV a informat în permanență despre subiectul energetic, despre diferitele aspectele ale lui, care trebuie să fie prețul la tarife sau cine să achite pentru țevile la căldură. În mod special **Orizont TV** a difuzat pe larg subiectul îngropării păcurii de la Termoelectrica. Acest subiect a fost ținut cât mai mult în prim-plan de către **Orizont TV**, începând de la prezentarea pozelor și video-ului în care un tractor îngroapă păcură pe teritoriul la Termoelectrica, prezentate de către Renato Usatîi, liderul Partidului Nostru. În mod special, s-a insistat pe răspunsul dat de către autorități că imaginile prezentate de Renato Usatîi sunt din anul 2015, ulterior demonstrând-se că aceste imagini sunt din noiembrie 2022 prin declarațiile lui Alexandru Slusari, membru în Consiliul de administrare Energomcom.

Orizont TV a reliefat faptul că în acea perioadă ministru al energiei și dezvoltării regionale era Andrei Spînu. Legat de acesta, la o întâlnire la guvern trimisul **Orizont TV** l-a întrebat pe Dl. Spînu, revenit în executiv, din ce an este păcura îngropată pe teritoriul Termoelectrica (Dl. Spînu a refuzat să răspundă pe motiv că nu discută cu o televiziune finanțată de către Ilan Șor)⁵⁹. De asemenea, **Orizont TV** a insistat pe faptul că (din cuvintele lui Renato Usatîi) păcura ar fi de o calitate proastă și că din cauza stocurilor peste normă nu a fost arsă în totalitate în perioada rece, de aceea a fost îngropată, iar licitația de procurare a păcurii ar fi fost trucată la indicația vicepremierului de atunci Andrei Spînu.

Exclusiv TV și Cinema 1 au informat în permanență despre subiectul energetic. Știri la tema respectivă fiind printre principalele la posturile date de televiziune. Discuțiile cu privire la tarifele la resursele energetice, în mod special, la gazele naturale a fost intens prezente, atât de către **Exclusiv TV**, cât și de către **Cinema 1**, până la speculații. **Exclusiv TV** a dezbătut subiectul respectiv în mai multe emisiuni politice.⁶⁰

GRT a abordat subiectul energetic în mai multe rânduri, atât în buletinele de știri, cât și în diferite emisiuni de dezbateri politice. Principalul aspect abordat a fost cel al tarifului plătit pentru gazele naturale. Dacă în materialele informative, cele relatate la **GRT** corespunde în linii mare realității, cum ar fi opinia exprimată de către populația din UTA Găgăuzia că prețul plătit pentru gazele naturale este unul scump,⁶¹ atunci opiniile exprimate în cadrul talk show-urilor politice sunt dezinformări crase. Una dintre aceste dezinformări este că actuala guvernare nu dorește să cumpere gaze ieftine din Federația Rusă, în schimb cumpăra același gaz rusesc de la diferiți traderi europeni, pentru a se îmbogăți pe sine și pe intermediarii din Europa pe baza cetățenilor moldoveni.⁶²

2.2. Protestele fermierilor (neînțelegerile privind exporturile de grâne ucrainene)

Subiectul exportului de grâne ucrainene, care tranzitează teritoriul Republicii Moldova, transformat ulterior în protestele fermierilor, a fost unul pe larg difuzat în perioada lunilor mai-iulie de către **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei**, care au informat despre el în mai multe noutăți și materiale. În faza inițială, pe fonul nemulțumirii fermierilor, care în conformitate cu declarațiile lor, s-au pomenit într-o situație economică dificilă, autoritățile au declarat că importul cerealelor din Ucraina va fi restricționat, ca ulterior guvernul de la Chișinău să revină asupra acestei decizii și să declare că nu vor fi puse restricții pentru cerealele ucrainene, care vor fi monitorizate cu atenție. Subiectul a fost abordat de câteva ori la guvern, unde au venit mai

⁵⁹ Cum răspunde Spînu la cazul legat de păcura îngropată pe teritoriul Termoelectrica. Orizont TV, 28 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=0fnaNZTpdvM>

⁶⁰ “По Фактам” с Юлией Федоровой. 26.05.2023. / Exclusiv TV, 26 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=RWiR_hl6DaY&list=PLBvn7XVQEGcbzAwgW40dU1LUVj-gLdiUK&index=46

“По фактам” с Юлией Федоровой. 07.06.2023. Exclusiv TV, 26 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=1H3R5oQOSu8&list=PLBvn7XVQEGcbzAwgW40dU1LUVj-gLdiUK&index=44>

“По фактам” с Юлией Федоровой. 14.06.2023. Exclusiv TV, 14 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=RtZGSeTuODY&list=PLBvn7XVQEGcbzAwgW40dU1LUVj-gLdiUK&index=42>

“По фактам” с Юлией Федоровой. 28.06.2023. Exclusiv TV, 28 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=W9D7WvQHTJA&list=PLBvn7XVQEGcbzAwgW40dU1LUVj-gLdiUK&index=37>

⁶¹ Жители Комрата о сниженном тарифе на газ. GRT, 8 iunie 2023. / <https://grt.md/zhiteli-komrata-o-snizhenom-tarife-na-gaz/>

⁶² “Большая игра”. Станет ли Молдова членом ЕС. Кто стоит за “Газовыми схемами”. 100 дней правительства Дорина Речана. GRT, 11 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=d7cp5MCO9zw&list=PLSedC8TWZ-NZBPn3DXvqQRkyHJJ9_me&index=21

mulți fermieri nemulțumiți de cantitățile mari de grâu, porumb, floarea soarelui și rapiță aduse din Ucraina. În știri, de regulă era prezentată poziția guvernării, expusă de cele mai multe ori de către ministrul agriculturii, Vladimir Bolea, dar și a fermierilor, cel mai des prezentată în materiale de Alexandru Slusari, președinte al Asociației „Forța fermierilor”.

Moldova 1 a informat despre protestele fermierilor în mai multe jurnale de știri, unele intervenții fiind chiar în direct de la proteste, cum a fost cel din Ialoveni la începutul lunii iunie 2023 în timpul ieșirii agricultorilor cu tehnica în stradă în mai multe raioane ale țării.⁶³ La **Jurnal TV** subiectul a fost discutat la emisiunea „Secretele Puterii”,⁶⁴ în timpul căreia au fost prezentate pozițiile reprezentanților guvernării, ale fermierilor și ale societății civile. TV8 a transmis în direct (live text) protestul fermierilor din 20 iunie 2023 pe pagina web a instituției,⁶⁵ dar și în cadrul talkshow-urilor în limba română și rusă.⁶⁶

TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au relatat pe larg despre proteste, informând în permanență în jurnalele de știri despre modul de desfășurare a lor. TVR Moldova a analizat subiectul în cadrul emisiunilor de dezbateri politice.⁶⁷

Orizont TV a relatat pe larg subiectul protestelor fermierilor. În știrile de la **Orizont TV** în permanență a fost relatată poziția președintelui Asociației „Forța fermierilor”, Alexandru Slusari, dar și altor reprezentanți ai acestei asociații. În materiale se insistă pe ideea că guvernarea nu dă curs și nu susține inițiativele fermierilor pentru a face față situației dificile în care se află, cum ar fi introducerea moratorului la împrumuturile bănești la bănci. În știri este relatată poziția oficialităților la acest subiect, cum ar fi Vasile Șarban, secretar de stat al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare. În mod special, Orizont TV a insistat pe cuvintele, ministrului agriculturii și industriei alimentare, Vladimir Bolea, care la un talk show televizat a spus că „banii alocați fermierilor vor fi luați de la bătrâni, copii și 2,5 milioane de la cetățeni ai Republicii Moldova”, și răspunsul „Forței fermierilor”, care au apreciat cuvintele ministrului Bolea drept iresponsabile și manipulatorii. În momentul (sfârșitul lunii iunie 2023) când fermierii au anunțat că au suspendat protestele până în luna august, Orizont TV, într-o știre, a titrat „că locul fermierilor a fost luat de deținătorii de patente, care au ieșit la protest”.⁶⁸

Exclusiv TV și Cinema 1 au informat intens subiectul respectiv, în materialele difuzate accentele fiind clare anti-guvernare. **Exclusiv TV** a informat în detalii despre desfășurarea protestelor fermierilor, difuzând mai multe știri cu următoarele titluri: „Agricultorii vor ieși în stradă”, „Fermierii amenință cu noi proteste”, „Agricultorii nu sperie guvernul”, „A doua zi de protest a agricultorilor”, „Agricultorii au ieșit la protest”, „Pierderi de miliarde pentru agricultori”, „Agricultorii cer ajutor”, „Soluțiile guvernului pentru fermieri”, „Fermierii au pornit spre capitală”, „Cu tehnica pe străzile capitalei”, „Fermierii cer stare de urgență”, „Protestele fermierilor, puse pe pauză”, „Fermierii solicită negocieri”, „Agricultorii iau o pauză până la 1 august”, „Forța fermierilor, din nou la rampă”.

⁶³ Fermierii au ieșit la protest. Moldova 1, 7 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=H_V1EO4aSy0

⁶⁴ „Secretele Puterii” cu Alex Cozer. Jurnal TV, 21 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=MRxRG5ZdUGI>

⁶⁵ LIVE TEXT/ Protest cu tractoare, în PMAN: După mai multe ore, premierul a ieșit în fața fermierilor. Unii i-au întors spatele. TV8, 20 iunie 2023. / <https://tv8.md/2023/20/06/live-text-protest-cu-tractoare-in-pman-dupa-mai-multe-ore-premierul-a-iesit-in-fata-fermierilor-unii-i-au-intors-spatele/232503>

⁶⁶ Cutia Neagră: Discutăm cu ministrul Agriculturii, Vladimir Bolea / 18.05.2023. TV8, 18 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=KP6Hk3QvvR4&list=PL9uZo1mBZW50RBC9EW1yOuryH0PQoI08&index=21>; Протесты и убытки фермеров. Газ дешевле. Примеры Латвии. Альтернатива / 07.06.2023. TV8, 7 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=ruKpRGeS2ZM&list=PL9uZo1mBZW53VtKoDHyYgO1Mj-7q2Hg1p&index=23>; Новая неделя с Анатолием Голя: Гости студии: Александр Слусарь и Олег Серебрян / 03.07.2023. TV8, 3 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=x18dV1q4xek&list=PL9uZo1mBZW51zEKywxO-Wj6D2zrnvjnB&index=16>

⁶⁷ Emisiunea „Punctul pe AZI” cu ministrul Agriculturii Vladimir Bolea / 28.06.2023. TVR Moldova, 28 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=Xdl1fjgJ-JE&list=PLFFshvOJiVM_8Zh5orfW00UFX-alkXnut&index=65

Vladimir Bolea, ministrul Agriculturii: Digitalizarea agriculturii ne va scoate din câmpul evaziunii, când fermierii nu declară cantitățile și terenurile deținute. Vocea Basarabiei, 31 mai 2023. / <https://voceabasarabiei.md/49498-2/>

⁶⁸ Bolea cele 200 de milioane alocate fermierilor sunt luate de la bătrâni și copii. Orizont TV, 29 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=rjNfVmySWOU>

De asemenea, **Exclusiv TV** a dezbătut problemele agricultorilor în cadrul unei emisiuni de dezbatere, la care au participat reprezentatul „Forței fermierilor” și al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.⁶⁹ **Cinema TV** a informat despre protestele fermierilor făcând conexiunea cu faptul că Republica Moldova nu va impune interdicții asupra tranzitării cerealelor pe teritoriul său. **Cinema 1** a scos evidență afirmațiile ministrului agriculturii și industriei alimentare, Vladimir Bolea, care a susținut că banii care vor merge ajutor la fermier „au fost luați de la copii și bătrâni” și replica dată de „Forța fermierilor” la cuvintele ministrului Bolea.⁷⁰

GRT a abordat acest subiect tangențial, practic fără a face referințe la el. Protestele fermierilor au fost discutate în cadrul emisiunii „Interviul săptămânii”,⁷¹ invitatul emisiunii, Octavian Calmîc care a susținut, aducând argumente, poziția fermierilor în disputele lor cu guvernarea.

2.3. Majorarea salariilor miniștrilor

Despre subiectul majorării salariilor miniștrilor au informat toate televiziunile, fără excepție, însă au făcut-o în mod diferit. **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV** și **Vocea Basarabiei** au abordat în mod informativ despre subiectul majorării salariului miniștrilor din 1 iunie 2023 (de la 26 de mii de lei până la 50 de mii de lei), pe tot parcursul evoluției lui. Și anume că la finele lunii mai, prim-ministrul Dorin Recean a anunțat că guvernul a aprobat modificări la legea bugetului de stat pentru anul 2023 care prevăd majorarea salariilor mai multor funcționari guvernamentali din 1 iunie. Totodată, premierul a anunțat că și alte categorii de bugetari aveau să se bucure de majorări salariale. De asemenea, respectivele televiziuni au informat despre acest subiect când au relatat privind dezbaterile din parlament precum că statul va cheltui pentru aceste majorări salariale miniștrilor aproape 90 de milioane de lei.

Orizont TV, Exclusiv TV și **Cinema 1** au insistat pe acest subiect, reprezentând o modalitate de a lovi politic în partidul de guvernământ. **Exclusiv TV** și **Cinema 1** au transmis în buletinele de știri anunțul făcut de către premierul, Dorin Recean în cadrul ședinței cabinetului de miniștri, în care s-a abordat chestiunea rectificării bugetului pentru anul 2023 în sensul majorării salariilor miniștrilor. Premierul a afirmat că își asumă, indiferent de costurile politice, decizia creșterii salariilor miniștrilor și a angajaților din ministere. Concomitent, în cadrul acelei ședințe de guvern, șeful cabinetului de miniștri a promis că din luna august și alți reprezentanți ai autorităților publice vor beneficia de acest lucru.⁷² Se cere de menționat că **Cinema 1** în știri nu a pus accentul doar pe creșterea salariului miniștrilor, dar s-a referit la faptul că creșterea salarială îi vizează pe toți funcționarii.⁷³

Exclusiv TV și **Cinema 1** au relatat despre subiectul dat și în momentul când premierul Recean a venit în parlament pentru a cere susținerea deputaților privind rectificarea bugetului de stat pentru anul curent, inclusiv și creșterea remunerațiilor miniștrilor. Dintre expunerile deputaților la acest subiect, **Exclusiv TV** a ales să difuzeze cele spuse de Diana Caraman, deputat de la BCS, care a atras atenția că guvernul nu a respectat în 2023 legea privind indexarea pensiilor.⁷⁴ Și **Cinema 1**, în materialul difuzat despre dezbaterile în parlament privind rectificarea bugetară pentru anul curent, a prezentat constatările deputatului Caraman despre disproporția salarială dintre miniștri și restul cetățenilor.⁷⁵

În mod special a scos în evidență subiectul majorării salariului miniștrilor **Orizont TV**, care a difuzat mai multe materiale în buletinele de știri la acest subiect. Pe lângă motivația deciziei expuse de către premierul Recean, **Orizont TV** a prezentat în buletine și poziția purtătorului de cuvânt a

⁶⁹ Moldova LIVE cu Oxana Bodnar. 15.06.2023. Exclusiv TV, 15 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=b_c8HgB7ZsU

⁷⁰ 7 zile. 01.07.2023. Cinema 1, 1 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=DdN_TnIXhrA&list=PLnnZq_I70izHUxVIm4giBFuCaAuP_tEp&index=22

⁷¹ Интервью недели. Октавиан Калмык о судьбе фермеров. GRT, 8 iulie 2023. / <https://grt.md/oktavian-kalmyk-o-sudbe-fermerov/>

⁷² Salariile miniștrilor vor fi majorate. Exclusiv TV, 24 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Puhj24QEv4>

⁷³ B Moldova buletin informativ. Эфир от 24.05.2023 23:00. Cinema 1, 24 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=6oRpeEXBGP4>

⁷⁴ Salarii mai mari pentru guvern. Exclusiv TV, 9 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=-1fP4OmCyxg>

⁷⁵ B Moldova buletin informativ. Эфир от 09.06.2023. Cinema 1, 9 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=cYzNNFJoPGc>

guvernului, Daniel Vodă, și pe cea a lui Dan Perciun, atunci președinte al Comisiei parlamentare pentru protecție socială, sănătate și familie.⁷⁶ **Orizont TV** a reliefat în materialele sale inechitatea socială în creștere dintre oficialii de la guvernare - insistându-se pe dublarea salariului și suma de 50 mii de lei, și populația simplă. Ca și **Exclusiv TV** și **Cinema 1**, **Orizont TV** a insistat asupra dezbaterilor din legislativ asupra rectificărilor bugetare și pe cuvintele deputatului BCS, Diana Caraman, care a întrebat guvernarea „dacă nu îi este rușine în actualele condiții să majoreze salariile miniștrilor atât de semnificativ”. Totodată, **Orizont TV** a prezentat secvențe din luările de cuvânt și ale altor deputați, atât de la guvernare, cât și din opoziție.⁷⁷

GRT nu a informat despre acest subiect, el fiind menționat colateral în unele emisiuni de dezbateri politice.

2.4. Protestul deținătorilor de patente

Subiectul deținătorilor de patente, care au protestat în mai multe rânduri, inclusiv în fața guvernului, pentru că erau nemulțumiți de intenția autorităților de a reglementa această activitate economică din 1 iulie 2023 a fost unul despre care au informat cu regularitate **Moldova 1**, **Jurnal TV**, **TV8**, **TVR Moldova**, **Pro TV** și **Vocea Basarabiei** începând cu sfârșitul lunii iunie și pe parcursul lui iulie, fără al scoate în evidență în mod special. Aceste televiziuni au informat că din iulie, comerțul în baza patentei de întreprinzător va trece la un regim simplificat de activitate independentă. La televiziunile respective au fost difuzate secvențe video de la proteste în care manifestanții își exprimă dezacordul cu inovațiile propuse de către ministrul dezvoltării economice și digitalizării, Dumitru Alaiba, în timpul cărora aceștia au scandat slogane de genul „Aparat de casă la Alaiba pe masă!” și „Vrem să muncim acasă!”.

De asemenea, **Moldova 1**, **Jurnal TV**, **TV8**, **TVR Moldova**, **Pro TV** și **Vocea Basarabiei** au transmis poziția ministrului Alaiba la solicitarea protestatarilor, care își argumentează decizia luată prin aceea că, deși înțelege temerile comercianților legate de schimbări, ele nu schimbă faptul că suntem într-o țară civilizată și toți trebuie să fim tratați în mod egal. La unele dintre aceste televiziuni a fost difuzate opinia experților economici care susțin că „patenta de întreprinzător este un instrument nociv deja pentru economie și total depășit și este bine să nu mai fie prelungit, un instrument de evaziune fiscală și de legiferare a mărfurilor de contrabandă pentru că nu se utilizează aparatul de casă de control, care contribuie la perpetuarea unei găuri negre în economie”.⁷⁸

Orizont TV a informat pe larg despre protestul deținătorilor de patente. În cadrul știrilor, se insista pe ideea că guvernarea intenționează să-i ruineze pe deținătorii de patente și că „își bate joc” de antreprenorii economici mici. La știri, s-a insistat și pe imagini video, care ar fi fost făcute pe 16 iulie 2023, de la hala de carne din Piața Centrală, care în zi de duminică ar fi pustie. În buletinele știri a fost prezentată și opina promotorului reformei, Dumitru Alaiba, ministrul dezvoltării economice și digitalizării.⁷⁹ Totodată, este specificată și inițiativa deputaților din fracțiunea parlamentară Șor, dar și a deputaților de la Partidul Renaștere, de a prelungi termenul persoanelor care își desfășoară activitatea economică în baza patentei de întreprinzător până la finele anului 2025 (deputații Șor) și finele lui 2024 (deputații de la Renaștere), neacceptată de majoritatea parlamentară.

Exclusiv TV a dedicat acestui subiect o atenție largă, în lunile iunie - iulie realizând circa zece materiale în buletinele de știri despre protestele deținătorilor de patentă. În aceste materiale, **Exclusiv TV** a relatat despre protestele de la guvern organizate de către deținătorii de patente, care îl au drept țintă pe ministrul Alaiba, căruia îi transmiteau mesajul că economia nu se face pe platformele sociale și l-au îndemnat să le respecte drepturile. Spre exemplu, la flashmobul de la începutul lunii iunie,

⁷⁶ Salarii mai mari pentru angajații din guvern. **Orizont TV**, 24 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=r7xrcRd8b_o

⁷⁷ Legea bugetului de stat pentru 2023, modificată. **Orizont TV**, 9 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=5RibA39KbpE>

⁷⁸ Mai mulți deținători de patente s-au adunat astăzi la o acțiune de protest în fața Guvernului. **Jurnal TV**, 26 iunie 2023. /

<https://www.jurnaltv.md/news/c42bd41e28396bee/mai-multi-detinatori-de-patente-s-au-adunat-astazi-la-o-actiune-de-protest-in-fata-guvernului.html>

⁷⁹ Foștii deținători de patentă au protestat în fața președinției. **Orizont TV**, 17 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=vbyQp61niRg>

protestării i-au adus acestuia un rucsac cu insigna rețelei sociale Tik Tok, în care era un aparat de casă și un peștișor de aur.⁸⁰ De asemenea, **Exclusiv TV** a relatat despre tarabele goale în piețe, ca rezultat al deciziei luate de către guvern, dar și despre faptul că, după anularea regimului de patentă, comercianții au început să se conformeze și să treacă la noua formă de activitate cu aparat de casă.

Cinema 1 a informat despre subiectul protestelor deținătorilor de patentă aproximativ similar ca și **Exclusiv TV**. Este un subiect despre care a relatat cu regularitate în buletinele informaționale. Spre exemplu, **Cinema 1** a informat despre protestul patentarilor de la guvern din 26 iunie 2023, transmițând imagini video de la protest, atât cu poziția protestatarilor, cât și cu argumentele guvernării expuse la protest de către secretarul de stat al ministerului dezvoltării economice și digitalizării, Viorel Graz.⁸¹ Trebuie de remarcat că în materialele din știri la acest subiect se menționează că guvernul alocă deținătorilor de patente suma de 10 mii de lei pentru a-și procura aparat de casă.

Subiectul deținătorilor de patente a fost relatat pe scară largă de către **GRT**, interpretarea lui fiind la nivel local în context național. **GRT** a transmis în direct protestul deținătorilor de patente de la Comrat din 7 iulie 2023,⁸² poziția protestatarilor fiind că majoritatea celor din 1495 de deținători de patente de antreprenori din UTA Găgăuzia nu vor fi în stare să-și cumpere aparat de casă și că nu vor supraviețui economic în noul regim antreprenorial. Subiectul respectiv a fost dezbătut, cu tentă antiguvernamentală, în mai multe talk show-uri de la **GRT**, inclusiv cu ex-șeful statului Igor Dodon.⁸³

2.5. Incidentul de la Aeroportul Internațional Chișinău, soldat cu moartea a două persoane

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au relatat pe larg despre cazul tragic de la Aeroportul Internațional Chișinău, când doi oameni (un polițist de frontieră și un angajat al securității din aeroport) au fost omorâți de cetățeanul tadjic Rustam Așurov, căruia nu s-a permis intrarea pe teritoriul Republicii Moldova. Cu referințe la acest subiect, televiziunile au difuzat „pe urme proaspete” mai multe informații confuze, însă cu precădere din cauza că autoritățile statului nu au comunicat în cel mai eficient mod cu mass media. Ulterior, aceste televiziuni au transmis precizările făcute cu referință la tragicul incident de către șeful Inspectoratului General al Poliției, Viorel Cernăuțeanu (potrivit căruia, Rustam Așurov nu era dat în căutare internațională, pe 30 iunie, când a deschis focul pe Aeroportul Internațional din Chișinău), dar și anunțul făcut de către premierul Dorin Recean despre faptul că Guvernul va acorda familiilor ofițerilor împușcați câte un milion de lei.

După incident, **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au difuzat mai multe știri despre Așurov, dar și despre persoanele decedate și funeraliile lor. De asemenea, au fost difuzate mai multe materiale, inclusiv dezbateri în platourile televiziunilor,⁸⁴ cu note critice la adresa guvernării, că nu a reușit să asigure securitatea la intrarea în țară prin aeroport în condițiile funcționării regimului stării de urgență.

Orizont TV și Exclusiv TV au avut, în linii mari, aceeași abordare în a relata despre dublul omor de la Aeroportul Internațional din Chișinău, cu precizarea că **Orizont TV** a dedicat acestui subiect un spațiu informațional mai mare în buletinele de știri. Ambele televiziuni, în informarea despre

⁸⁰ Patentarii, în fața guvernului. **Exclusiv TV**, 5 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Lhh79HZdE8E>

⁸¹ В Moldova buletin informativ. Эфир от 26.06.2023. **Cinema 1**, 26 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=kNjKV-wFbHc>

⁸² Протест патентообладателей в Комрате. **GRT**, 7 iulie 2023. / <https://grt.md/live-protest-patentoobladatelej-v-komrate/>

⁸³ “Обсуждаем вместе”. Гагаузские патенты вне закона? Как будут работать экономические агенты автономии с 1 июля. **GRT**, 5 iulie 2023. / <https://grt.md/gagauzskie-patenty-vne-zakona-kak-budut-rabotat-ekonomicheskie-agenty-avtonomii-s-1-iyulya/>;

“Большая игра”. Игорь Додон о протестах фермеров и патентообладателей | Выход из СНГ | Была ли встреча с Майей Санду? **GRT**, 2 iulie 2023. / <https://grt.md/igor-dodon-o-protestah-fermerov-i-patentoobladatelej-vyход-iz-sng-byla-li-vstrecha-s-majej-sandu/>

⁸⁴ „Ora Expertizei” cu Dumitru Mișin, ediția din 03.07.2023. **Jurnal TV**, 3 iulie 2023. / [https://www.youtube.com/watch?v=yHYC-0S3LnY&list=PLNbT1S0GL5a3z6xONCNF8ErFD9gsOnbBx&index=19](https://www.youtube.com/watch?v=yHYC-0S3LnY&list=PLNbT1S0GL5a3z6xONCNF8ErFD9gsOnbBx&index=19;);

„Întreabă Ghețu”. Luptele politice și febra electorală /Întreabă Ghețu la Strășeni /30.06.2023. **TV8**, 30 iunie 2023. /

[https://www.youtube.com/watch?v=eq3fbALjipY&list=PL9uZo1mBZWs3R3PQWbnp4mJ1sIEFzbnAN&index=18](https://www.youtube.com/watch?v=eq3fbALjipY&list=PL9uZo1mBZWs3R3PQWbnp4mJ1sIEFzbnAN&index=18;);

Emisiunea „Punctul pe Azi” – Securitatea și amenințările hibride/04.07.2023. **TVR Moldova**, 4 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=wN0GEYtWHC0&list=PLFFshvOJIVM_8Zh5orfW0UUFx-alkXnut&index=73

cazul tragic de la Aeroportul Internațional Chișinău, au pus accentul pe posibilele lacune ale autorităților, mai exact pe neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu cu privire la securitatea persoanelor aflate în aeroport pe 30 iunie 2023 și că acest caz ar fi subiectul unei anchete interne demarate de către Procuratura Generală. **Exclusiv TV** a transmis secvențe video de la ieșirea lui Viorel Cernăuțeanu, șeful IGP, către opinia publică la briefingul de presă la care s-a referit despre incidentul tragic de la aeroport.⁸⁵ **Orizont TV** a insistat pe persoana lui Rustam Așurov în informarea despre dublul omor de la aeroport, prezentând secvențe video de la comunicarea în fața presei, privind acest caz, făcută de către Cernăuțeanu.⁸⁶ **Orizont TV** a discutat cazul de la aeroport într-o emisiune de dezbateri, incidentul tragic fiind catalogat de către moderatorul emisiunii drept unul straniu și bizar.⁸⁷

Cinema 1 a informat pe scurt despre acest subiect, referindu-se la faptul că în Republica Moldova au venit reprezentanți ai organelor de drept din Tadjikistan pentru a investiga cazul. **Cinema 1** a mai informat despre funeraliile persoanelor căzute la aeroport. **GRT** în buletinele de știri a trecut cu vederea acest subiect.

2.6. Scandalul lingvistic de la Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”

Cazul de la Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”, unde un medic i-a spus unei paciente că „ar împușca-o dintr-un kalașnikov din motiv că aceasta nu cunoaște limba română” a fost mediatizat la **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, Pro TV și Vocea Basarabiei**, fiind relatată poziția tuturor părților implicate în acest scandal – a medicului inculpat, a pacientei, a administrației spitalului (care a condamnat orice tip de discriminare, inclusiv pe criterii lingvistice) și a autorităților statului (ministra sănătății, Ala Nemerenco, care a calificat scandalul dat drept „un teatru fals”). **Moldova 1** a relatat despre faptul că Avocatul Poporului s-a sesizat pe marginea cazului.⁸⁸ De asemenea, aceste televiziuni au difuzat secvențele video ale discuției dintre medic și pacient, dar și flashmobul în susținerea medicului.

Acest subiect a fost relatat de către **Orizont TV** cu tentă tendențioasă, cazul fiind interpretat drept șovinism apărut din cauza politicei duse de către actualele autorități moldovenești. În buletinele de știri, **Orizont TV**, pe lângă povestirea situației, inclusiv prin menționarea poziției medicului și a comunicatului făcut de către Spitalul Clinic Republican, interpretează cazul în al prezenta ca unul de sistem în instituțiile medicale moldovenești.⁸⁹ Totodată, **Orizont TV** a prezentat în știri acțiunile politice ale Partidului Renaștere contra ministrului sănătății, Ala Nemerenco, pe care o acuză că încurajează șovinismul în sistemul medical, cerându-i demisia. În materialele de știri ale **Orizont TV** se inoculează faptul că astăzi în Republica Moldova există discriminare pe principii lingvistice și că „sute de mii de moldoveni sunt socotiți dușmani doar pentru faptul că sunt vorbitori de limbă rusă”.⁹⁰ De asemenea, abordarea de interpretare a cazului că actuala guvernare ar încuraja discriminarea în societatea moldovenească pe principii lingvistice a fost la **Orizont TV** și în cadrul talk show-urilor politice.⁹¹

Exclusiv TV în aparență au relatat neutru acest caz, prezentând în buletinele de știri înregistrarea video cu precizările că discuția a fost mai largă decât apare în filmuleț, că medicul a vorbit mai în glumă mai în serios și că pacienta nu s-a arătat deranjată de vorbele medicului.⁹² Totodată, în emisiunile de dezbateri politice la **Exclusiv TV** a fost evidentă tenta de a inflama spiritele

⁸⁵ Greșelile, investigate pe intern. **Exclusiv TV**, 3 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=hALmvvUm2ec>

⁸⁶ Atacatorul de la aeroportul Chișinău activase în structurile mai din Tadjikistan. **Orizont TV**, 3 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=tYp05RM1lh0>

⁸⁷ „Puls”. 04.07.2023. **Orizont TV**, 4 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=cOqj5rZvWiU&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=60>

⁸⁸ Avocatul Poporului s-a sesizat pe marginea cazului de la Spitalul Clinic Republican. **Moldova 1**, 22 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=gEkNPT856F8>

⁸⁹ Un medic amenință o pacientă pentru că nu cunoaște română „îmi vine să vă împușc”. **Orizont TV**, 21 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=nG0BVB1-W_8

⁹⁰ Cer demisia Ministerului Sănătății. **Orizont TV**, 24 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=nG0BVB1-W_8

⁹¹ “ПУЛЬС”. 26.07.2023. **Orizont TV**, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Zn9gj16m0bQ&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=50>

⁹² Scandal la spitalul clinic republican. **Exclusiv TV**, 21 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=POTTGfK2kT4>

în societate prin încercare de a crea impresia că în Republica Moldova crește rusofobia și este consecința modului de conducere a actualei guvernări.⁹³

Cinema 1, în linii mari, a avut aceeași abordare ca și **Exclusiv TV** în a informa despre cazul lingvistic de la Spitalul Clinic Republican. În știri, cazul a fost relatat per general cum a fost, cu prezentarea poziției medicului, însă comentariile de interpretare au fost clar părtinitoare și anti-guvernare. În buletinele de știri a fost scos în prim plan comentariul fostului premier Ion Chicu, președintele Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei, care consideră că cetățenii sunt împinși spre un astfel de comportament de către guvern, făcând trimitere clară la actuala guvernare pe care o acuză de naționalism.⁹⁴

GRT în buletinele de știri nu a informat despre acest subiect.

⁹³ “По фактам” с Юлией Федоровой. 26.07.2023. Exclusiv TV, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=NbVtBPigshc>

⁹⁴ В Moldova buletin informativ. Эфир от 21.07.2023. Cinema 1, 21 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=PIGPTYwbWjc&list=PLnnZq_I70izGG3uRV45eXlAY3ko5UxARz&index=180

III. JUSTIȚIE

Domeniul justiției este unul de o importanță maximă pentru realizarea reformelor instituțiilor statului, indispensabile pentru democratizarea societății și aprofundarea parcursului european al Republicii Moldova. Reformarea domeniului justiției reprezintă un capitol repetent pentru statul nostru în implementarea Acordului de Asociere cu UE și va fi unul cheie în succesul procesului de negocieri privind aderarea Republicii Moldova la UE. În monitorizarea celor nouă televiziuni tematica justiției a fost divizată în trei subiecte cele mai relevante pentru lunile mai-iulie – reforma justiției, dosarele de rezonanță din justiție și dosarele grupului Șor.

3.1. Reforma justiției

Moldova 1, Jurnal TV, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat pe larg despre mersul reformei justiției, difuzând mai multe materiale la acest subiect. La începutul luni mai, Jurnal TV a informat că cei patru magistrați aleși de către Adunarea Generală a Judecătorilor pentru funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) și-au început activitatea, astfel, instituția devenind funcțională și reprezentativă. De asemenea, pe parcursul lunilor mai-iulie s-a relatat și despre concursul prelungit pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) pentru a putea debloca activitatea CSJ, care, în conformitate cu reforma, este formată din 20 de judecători, dintre care 11 magistrați de carieră și nouă juriști. Jurnal TV a informat despre procesul de examinare de către CSM a cererilor semnate de judecători, privind numirea în funcție a acestora până la atingerea plafonului de vârstă, dar și despre faptul că CSM nu a reușit să aleagă un candidat pentru funcția de judecător al Curții Constituționale.

Moldova 1, Jurnal TV, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei a informat despre modul în care se desfășoară evaluarea extraordinară a judecătorilor – despre activitatea Comisiei pre-vetting și contestațiile depuse în instanță de către judecătorii și procurorii care nu au trecut evaluarea comisiei. Totodată, Jurnal TV a informat despre contradicțiile colaborării instituționale (așa numită „relație neclară”) dintre Procuratura Anticorupție (PA) și Centrul Național Anticorupție (CNA), dar și despre faptul că șefa Procuraturii Anticorupție, Veronica Dragalin, a declarat că, atât în PA, cât și în CNA, există persoane corupte, interesate să creeze o imagine falsă despre aceste instituții. Doamna Dragalin a venit cu aceste afirmații după ce ofițerii CNA ar fi depus o plângere colectivă pe numele ei în care o acuza de intimidare. De asemenea, aceste televiziuni au informat despre intenția instituției prezidențiale de a crea un Tribunal Anticorupție în Republica Moldova pentru a accelera lupta împotriva corupției.

Toate aceste televiziuni – **Moldova 1, Jurnal TV, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** – au realizat emisiuni de dezbatere despre modul în care se derulează reforma justiției în Republica Moldova, la care au participat, atât susținătorii actualei reforme a justiției (cu precădere reprezentanții partidului de guvernământ), cât și criticii ei. Spre exemplu, **TV8** a discutat mersul reformei cu ministrul justiției, Veronica Mihailov-Moraru,⁹⁵ **Jurnal TV** cu Olesea Stamate, președinta Comisiei parlamentare pentru juridică, numiri și imunități, și Vladislav Gribincea, unul dintre cei mai cunoscuți promotori ai reformei justiției din cadrul societății civile,⁹⁶ iar **Vocea Basarabiei** pe fostul vice-ministru al justiției, Nicolae Eșanu.⁹⁷

Orizont TV a informat mai puțin despre mersul reformei justiției, preocupându-se de subiecte care ar discredita această reformă. Spre exemplu, **Orizont TV** a insistat pe subiectul diplomelor de

⁹⁵ Cutia Neagră: Ministra Justiției, Veronica Mihailov-Moraru /Decizia CC în privința PP Șor /22.06.23. TV8, 22 iunie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=a5ua59S_A2M&list=PL9uZo1mBZW50RBC9EIW1yOuryH0PQoI08&index=15

⁹⁶ Secretele Puterii cu Alex Cozer, ediția din 26.07.2023. Jurnal TV, 26 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=Fgc_GNrKP8A&list=PLNbT1S0GL5a0n9QspZ7xSdXhebFScCjXV&index=16

⁹⁷ Nicolae Eșanu, jurist: Mărind salariul unui judecător corupt, riscăm să crească și mita pentru dosar. Vocea Basarabiei, 27 iunie 2023. /

<https://voceabasarabiei.md/53594-2/>

studii ale șefei Procuraturii Anticorupție, Veronicăi Dragalin, dacă actele acesteia corespund funcției pe care o ocupă. La acest subiect, în cadrul materialelor informative la **Orizont TV** se sugerează opinia că Veronica Dragalin nu putea să candideze la cârma Procuraturii Anticorupție pentru că nu are studiile de licență în domeniul de drept, ci doar cele de master.⁹⁸ Un alt subiect la care **Orizont TV** a atras atenție a fost că adjunctul Veronicăi Dragalin la Procuratura Anticorupție, Vasile Plevan a picat testul de integritate la Comisia de pre-vetting.⁹⁹ De asemenea, este criticată modalitatea de realizare a evaluării externe a judecătorilor și procurorilor.

Exclusiv TV și **Cinema 1** au relatat despre reforma justiției cu o anumită tendențiozitate, fiind clară intenția de a transmite subtil informații care ar discredita reforma justiției în Republica Moldova. **Exclusiv TV**, în buletinele de știri, a difuzat mai multe materiale în care insistă pe divergențele între CNA și PA, care au devenit clare pentru societate după ce în spațiul public au fost scursă discuția între șefa PA, Veronica Dragalin, și ofițerii de la CNA. Titlurile materialelor din știrile **Exclusiv TV** la acest subiect au fost: „Acuzații între CNA și procuratură”, „Scandal între CNA și procuratură”, „Lumină asupra conflictului între CNA și PA”. Asupra scandalului între cele două instituții **Exclusiv TV** a insistat și în emisiunile de dezbatere politice.¹⁰⁰ În cadrul emisiunilor de dezbatere la **Exclusiv TV** a fost abordat și procesul reformei justiției la general, opiniile invitaților fiind de regulă critice cu privire la modul în care guvernarea realizează reforma justiției.¹⁰¹

Pe scurgerea în spațiul public a convorbirii dintre Dragalin și ofițerii CNA a insistat și **Cinema 1**, care a relatat despre discuțiile în parlament la acest subiect, mai exact a prezentat poziția deputatei BCS Diana Caraman, care a apreciat acțiunile șefei PA „drept un atac barbar la adresa justiției”.¹⁰²

În știrile **GRT** subiectul reformei justiției în Republica Moldova a fost absent. Excepții au fost unele aspecte ale reformei justiției care ar putea să aibă referință la UTA Găgăuzia. Mai exact, unii deputați din Adunarea Populară au venit cu inițiativa că la reforma justiției în UTA Găgăuzia ar trebui să se țină cont și de legislația autonomiei. Ei fac referință la faptul că până în 2027 este planificat să aibă loc comasarea judecătoriilor din Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești.¹⁰³

3.2. Dosarele de rezonanță din justiție

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au realizat mai multe știri despre dosarele de rezonanță. Este vorba despre dosarele în care este inculpat fostul șef al statului, Igor Dodon, fiind difuzate mai multe știri despre dosarul în care acesta este bănuit de corupere pasivă, organizarea și acceptarea finanțării partidului din partea unei „organizații criminale”. Aceste televiziuni au informat că în acest dosar, care „bate pasul pe loc” mai bine de un an, mai multe ședințe au fost amânate, iar completele de judecători schimbate. De asemenea, au informat că DI. Dodon mai este vizat în alte două cauze penale – a certificatului medical fals și pentru depășirea atribuțiilor de serviciu în perioada când era ministru al economiei (dosarul Energocom). **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au relatat mai multe știri despre ambele dosare. Și într-un dosar, și în altul, au fost amânate, din diverse motive, mai multe ședințe.

La fel, **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** a informat despre alte dosare cu rezonanță în societate: perchezițiile de la Direcția Generală Asistență Medicală și Socială din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, despre care primarul Ion Ceban crede că ar fi fost puse la cale de către reprezentanții actualei guvernări (la acest subiect, **TVR Moldova** a realizat

⁹⁸ Actele de studii ale Veronicăi Dragalin vor fi verificate. Orizont TV, 17 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=RnpLhp-dZU0>

⁹⁹ Comisia explică de ce Vasile Plevan a picat testul de integritate. Orizont TV, 17 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Pr1znxxlkug>

¹⁰⁰ Dialog Sincer cu Fadei Nagacevski. 18.06.2023. Exclusiv TV, 18 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=eIXNJ9nwwPY>

¹⁰¹ “ПО фактам” с Юлией Федоровой. 07.07.2023. Exclusiv TV, 7 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=AgMXaEL1tkc>; Moldova LIVE cu Oľana Bodnar. 20.07.2023. Exclusiv TV, 20 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Sg8k5uO9yaw>

¹⁰² 7 zile. 17.06.2023. Cinema 1, 17 iunie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=rYr8IyNq2Eo&list=PLnnZq_170izHUXVlm4gjBFuCaAuP_t_Ep&index=26

¹⁰³ Новости | 13 06 23. GRT, 13 iunie 2023. / <https://grt.md/novosti-13-06-23/>

un material cu reacția lui Boris Gîlcă, șeful direcției);¹⁰⁴ dosarul în care este vizat fostul deputat PDM, Vladimir Andronachi (legate de acest dosar au fost mai multe știri despre faptul că s-a constatat că învinuitul, plasat în arest la domiciliu, ar fi manipulat brățara de la picior, pentru a bloca semnalul de monitorizare); dosarul privind concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău (în care sunt învinuiți opt demnitari și funcționari publici, printre care fostul premier Iurie Leancă, fostul ministru al economiei, Valeriu Lazăr și fostul director interimar al aeroportului, Petru Jardan, devenit ulterior administratorul Avia Invest); dosarul dezordinilor în masă, în care sunt judecați șapte indivizi ce urmau să organizeze destabilizări în masă în timpul unor proteste organizate de Partidul Șor la Chișinău; dosarul în care controversatul politician și om de afaceri, Veaceslav Platon, este bănuie că ar fi încercat să corupă ofițeri ai detașamentului „Pantera” în timp ce se afla în detenție.

Orizont TV a informat selectiv despre dosarele de rezonanță, cum ar fi informarea că Veaceslav Platon a fost condamnat în lipsă, de către un Tribunal din Moscova, la 20 de ani de colonie pentru infracțiunile economice comise de către o grupare criminală creată de către acesta¹⁰⁵ sau în a scoate în evidență neputința guvernării de a gestiona dosarul Plahotniuc (titlul materialului în știri poartă sugestiv titlul „Autoritățile nu cunosc unde se află Vlad Plahotniuc”), totodată precizând poziția acestuia exprimată într-un interviu pentru un portal din Republica Moldova că nu este vinovat în fraudă bancară și că ulterior își va demonstra nevinovăția în justiție.¹⁰⁶ În știrile sale **Orizont TV** nu face referință la faptul că Ilan Șor ar fi implicat în diferite acțiuni ilegale. În plus, **Orizont TV** încearcă să inoculeze în spațiul public percepția că Andrei Spînu, ministrul infrastructurii și dezvoltării regionale, ar avea pretinse conturi de zeci de milioane de euro în străinătate prin tirajarea în noutăți a denunțului depus de către Ilan Șor la CNA pentru a investiga acest fapt (deținerea de către Spînu a conturilor bancare peste hotare).¹⁰⁷

Exclusiv TV și **Cinema 1** nu au atras atenție în mod deosebit în buletinele de știri dosarelor de rezonanță. Aceasta două televiziuni au scos în evidență dosarele intentate pe numele oligarhului fugar Vladimir Plahotniuc (anume în așa mod este prezentat Plahotniuc în materialele din știri). Se cere de remarcat și faptul că în știrile cu referință la Ilan Șor aceste televiziuni menționează neapărat faptul că acesta a fost condamnat definitiv de către Curtea de Apel la 15 ani de închisoare.¹⁰⁸

În politica informațională a **GRT** subiectul dosarelor de rezonanță din justiție nu este prezent.

3.3. Dosarele grupului Șor

Dosarele grupului Șor pot fi abordate în două părți distincte. Prima, decizia Curții Constituționale de a scoate Partidul Șor în afara legii pentru neconstituționalitate. A doua, dosarele intentate pe numele persoanelor din grupul Șor, în mod special aceasta se referă la acțiunile de urmărire penale pe numele deputatei Marina Tauber.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au relatat în permanență despre ședințele Curții Constituționale în examinarea sesizării guvernului privind verificarea constituționalității Partidului Șor, realizând știri pe tot parcursul ședințelor, până a fost pronunțată decizia referitoare la scoaterea acestei formațiuni politice în afara legii.

Cu referire la decizia luată, **Jurnal TV** a prezentat opinia unor experți (Nicolae Osmochescu, Ilie Chirtoacă și Valeriu Pașa) că decizia ar fi fost a fost una așteptată, având în vedere istoricul acestei formațiuni politice, și că Partidul Șor își va continua viața politică sub altă formă juridică.¹⁰⁹ O poziție

¹⁰⁴ Procuratura Anticorupție, exclusiv pentru TVR Moldova, detalii despre reținerea lui Boris Gîlcă. TVR Moldova, 10 mai 2023. /

<https://tvrmdova.md/article/33bcb2b6e3302853/procuratura-anticoruptie-exclusiv-pentru-tvr-moldova-detalii-despre-retinerea-lui-boris-gilca.html>

¹⁰⁵ Platon, condamnat în Rusia în lipsă, la 20 de ani de colonie. Orizont TV, 27 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=euW1CT_Sw2M

¹⁰⁶ Autoritățile nu cunosc unde se află Vlad Plahotniuc. Orizont TV, 21 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=MveEdyLB0zU>

¹⁰⁷ CNA a examinat denunțul lui Șor împotriva lui Spînu. Orizont TV, 20 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=HhtzVgLPsdU>

¹⁰⁸ Plahotniuc, pe banca acuzaților. Exclusiv TV, 18 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=HLZ-mLsYpt0>

¹⁰⁹ Experți: decizia curții a fost așteptată. Jurnal TV, 19 iunie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/3ea76524b5a87886/experti-decizia-curtii-a-fost-asteptata.html>

similară au fost exprimată de către invitații unei emisiuni la TVR Moldova, care consideră că scoaterea în afara legii a Partidului Șor este una necesară și curajoasă, dar nu este suficientă pentru a rezolva problema luptei pe care o duce Rusia contra Republicii Moldova.¹¹⁰ Pro TV, în cadrul emisiunii de dezbateri „În profunzime” a luat reacțiile ministrului justiției, Veronica Mihailov-Moraru, care a salutat decizia Curții Constituționale (CC), și cea a lui Alexandru Tănase, fostul președinte al CC, și fost ministru al justiției, care a scos în evidență că o astfel de decizie este una fără precedent pentru statele europene.¹¹¹ De asemenea, acest subiect a fost dezbătut la Vocea Basarabiei cu Olesea Stamate, președintele Comisiei parlamentare pentru juridică, numiri și imunități, care consideră că decizia CC recunoaște acțiunile ilegale ale Partidului Șor contra principiilor democratice,¹¹² și la TV8 cu invitații în cadrul unui talk show politic, la care au participat reprezentanți ai partidului de guvernământ și ai opoziției parlamentare și extraparlamentare.¹¹³

Orizont TV a relatat amplu despre acest subiect, apreciindu-l drept unul politic, realizat la comanda guvernării. În politica informațională, deși a prezentat poziția ambelor părți – a guvernului și a Partidului Șor, **Orizont TV** în mod evident a pus accentele pe condamnarea deciziei CC (din momentul pronunțării căreia a transmis secvențe video) și scoaterea în evidență a poziției Partidului Șor, citându-o pe Marina Tauber, care a catalogat această decizie „drept una rușinoasă”, și pe avocatul Partidului Șor, Aureliu Colenco, care a apreciat decizia CC că „este criminală”.¹¹⁴ De asemenea, în știrile Orizont TV decizia CC a fost apreciată de către Partidul Șor drept „lezarea drepturilor alegătorilor care și-au dat votul pentru formațiunea politică” și „un atentat la pluralismul de opinii”. Scoaterea Partidului Șor în afara legii a fost discutată la **Orizont TV** în cadrul emisiunii „Puls”, logica emisiunii fiind de a interpreta decizia CC drept o comandă politică a guvernării.¹¹⁵

Exclusiv TV a prezentat, în linii mari, echilibrat hotărârea CC de a scoate Partidul „Șor” în afara legii, pe care o consideră o decizie excepțională în Republica Moldova și o procedură inedită pentru statul nostru. Acest subiect a fost dezbătut în mai multe emisiuni la **Exclusiv TV**, invitații prezenți în cadrul dezbaterilor având opinii critice la decizia CC.¹¹⁶

Cinema 1 nu a relatat despre aceste subiect, el practic fiind omis din politica informațională a acestui post de televiziune.

GRT, dimpotrivă, deși de regulă mai puțin informează despre deciziile instanțelor de judecată luate la Chișinău care nu se referă la UTA Găgăuzia, hotărârea CC privind scoaterea Partidului Șor în afara legii a relatat-o în buletinele de știri două zile la rând.¹¹⁷ În aceste noutăți, pe lângă argumentarea de către autorități a deciziei luate, **GRT** a prezentat pe larg și poziția lui Ilan Șor privind hotărârea CC.

Referitor la dosarul Marinei Tauber, în edițiile de noutăți ale **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** s-a relatat amănunțit despre problemele cu justiția ale deputatei, care este vizată în două cauze penale – privind acceptarea finanțării Partidului Șor de către un grup criminal organizat și falsificarea raportului de gestiune financiară a formațiunii – începând cu reținerea ei pe Aeroportul Internațional Chișinău, când a încercat să zboare în Israel la începutul lunii

¹¹⁰ Emisiunea „Punctul pe AZI”-Partidul „Șor”, scos în afara legii/20.06.2023. TVR Moldova, 20 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=t6iPf0uU39s>

¹¹¹ Emisiunea În profunzime cu Lorena Bogza din 19.06.2023. Invitați Alexandru Tănase, Veronica Mihailov-Moraru și Janis Mazeiks. Pro TV, 19 iunie 2023. / <https://inprofunzime.protv.md/emisiuni/emisiunea-in-pr-ofunzime-cu-lorena-bogza-din-19-06-23-invitati-alexandru-tanase-veronica-mihailov-moraru-si-janis-mazeiks---2657853.html>

¹¹² Olesea Stamate: Chiar dacă partidul dispare, membrii urmează să răspundă pentru acțiunile pe care le-au întreprins și discutăm despre extrădarea lui Ilan Șor. Vocea Basarabiei, 21 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=Byq30EYUc8&list=PL8u2MjiTw6QP_d1CjeiKG18FmkCt8m5ZO&index=372

¹¹³ Freedom: PP Șor, în afara legii /Ministrul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Dumitru Alaiba. TV8, 20 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=5jsKaXFIHQw&list=PL9uZo1mBZWslheU8Hi_7uYdQf8Lq9u8dP&index=16

¹¹⁴ PP „Șor”, declarat neconstituțional. Orizont TV, 19 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=z97m3rVG_IQ

¹¹⁵ Puls | 20.06.2023. Orizont TV, 20 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=qEVldpj7MKs&list=PLG32q3ejX11Acojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=64>

¹¹⁶ “По фактам” с Юлией Федоровой. 21.06.2023. Exclusiv TV, 21 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=uv0yP1hKYMq;Dialog Sincer cu Ian Lisnevschi 25.06.2023. Exclusiv TV, 21 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=2Q1Oao5IOQk>

¹¹⁷ Новости | 19 06 23. GRT, 19 iunie 2023. / <https://grt.md/novosti-19-06-23/>

Новости | 20 06 23. GRT, 20 iunie 2023. / <https://grt.md/novosti-20-06-23/>

mai, și plasarea în arest în izolatorul CNA, arestul ei la domiciliu pe 30 de zile și ulterior trecerea sub control judiciar. În relatarea acestui dosar, aceste televiziuni au prezentat pe larg poziția deputatei, care a considerat că reținerea ei este o comandă politică a actualei guvernări. De asemenea, a fost prezentată și poziția instituțiilor procuraturii care apreciază că doamna Tauber a încălcat restricțiile impuse de către instanța de judecată. În cazul reținerii ei la aeroport, aceste televiziuni au prezentat live-ul acesteia de la fața locului și comunicatul PA privind argumentarea deciziei luate de către instituția de drept.

Dosarul Tauber nu a fost tratat drept unul juridic, ci politic, de către **Orizont TV**. Se folosește pe larg termeni ca „reprimare” sau expresii „bătaie de joc”. În știri este prezentată pe larg poziția Marinei Tauber, care califică actele guvernării drept încălcare a drepturilor sale, răzbunare politică, intimidare și interdicere de a se întâlni cu alegătorii sau că ar avea legătură chiar cu alegerea bașcanului în UTA Găgăuzia. Mai multe materialele din buletinele de știri, cu date deferite, au titlul „Marina Tauber rămâne în arest la domiciliu”.¹¹⁸ Subiectul reținerii deputatei la 1 mai pe Aeroportul Chișinău a fost dezbătut în cadrul emisiunii „Puls”, în mod evident pro-Tauber și antiguvernare, ajungându-se chiar să se facă aluzie la faptul că reținerea ar avea legătură cu ziua de naștere a președintelui Maia Sandu.¹¹⁹

Exclusiv TV a informat foarte puțin despre problemele cu justiția ale Marinei Tauber, iar **Cinema 1** a evitat acest subiect în politica sa informațională. **GRT** în buletinele de noutăți nu a difuzat știri despre reținerea Marinei Tauber, informații existând pe pagina web a instituției.

¹¹⁸ Tauber rămâne în arest la domiciliu. Orizont TV, 11 mai 2023. / [https://www.youtube.com/watch?v=AhXaTdhuPc;Marina tauber rămâne în arest la domiciliu. Orizont TV, 18 mai 2023. / \[https://www.youtube.com/watch?v=g__BA-L0nvo\]\(https://www.youtube.com/watch?v=g__BA-L0nvo\)](https://www.youtube.com/watch?v=AhXaTdhuPc;Marina%20tauber%20r%C4%99m%C4%99ne%20%C4%99n%20arest%20la%20domiciliu)

¹¹⁹ Puls | 02.05.2023. Orizont TV, 2 mai 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=kxZFROB4KBQ&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-_3t6E&index=116

IV. UTA GĂGĂUZIA

Unitatea Teritorial Autonomă (UTA) Găgăuzia este un subiect special în organizarea administrativă al Republicii Moldova, cu care autoritățile de la Chișinău în permanență a avut o relație dificilă. UTA Găgăuzia reprezintă un tablou mai specific în peisajul politic moldovenesc. De acest fapt folosindu-se actorii politici din Republica Moldova, dar și din afara țării. În perioada mai-iunie, UTA Găgăuzia spiritele au fost destul de inflamate din cauza situației create de alegerile la funcția de bașcan regiunii. De asemenea, relația dintre Chișinău și Comrat tradițional a fost complicată. Un alt subiect de interes, neglijat de către autoritățile centrale, este situația din UTA Găgăuzia.

4.1. Alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat despre alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia reieșind din două aspecte principale: 1) rezultatele alegerilor și 2) încălcările legislative în procesul electoral. Cu referință la primul aspect, aceste televiziuni au informat, în linii mari, despre rezultatele acumulate de către concurenții electorali pentru funcția de bașcan, în cele două tururi de alegeri. Mai pe larg, în mai multe știri, a fost prezentat subiectul încălcărilor electorale generate de suspiciunile privind coruperea electorală de către Partidul Șor.

Pe parcursul lunii mai, la subiectul încălcărilor electorale, **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au difuzat comunicatul publicat pe pagina oficială a Poliției Republicii Moldova, în care se numără acțiunile depistate: de corupere a alegătorilor; de transportare organizată, contra plată, a alegătorilor la secțiile de votare; plasarea afișajului electoral în locuri nepermise; și achitarea mijloacelor bănești din surse financiare nedeclarate la Comisia Electorală Centrală (CEC). De asemenea, au fost difuzate imaginile video și interceptările în urma perchezițiilor desfășurate și publicate de către poliție. La acest subiect, aceste televiziuni au informat despre faptul că CNA a stabilit, după percheziții, situația de corupere a alegătorilor cu 15000 de lei pentru 30 de voturi în favoarea candidatului Partidului Șor (Evghenia Guțul). Tot la acest subiect, aceste televiziuni au difuzat comunicatul CNA în care se spune că ofițerii instituției și procurorii au efectuat procedura de examinare și desigilare a plicurilor cu listele electorale, ridicate în timpul perchezițiilor efectuate la Comrat, în dosarul privind coruperea alegătorilor și finanțarea ilegală a Partidului Șor.

În legătură cu posibilele încălcări ale procesului electoral din UTA Găgăuzia, Curtea de Apel Comrat a examinat validarea mandatului Evgheniei Guțul pentru funcția de bașcan al autonomiei găgăuze. Jurnal TV a informat despre decizia Curții de Apel de la Comrat, totodată prezentând poziția Comisiei electorale din Comrat și a Evgheniei Guțul și a reprezentanților Partidului Șor. De asemenea, aceste televiziuni au informat despre faptul că, după examinarea dosarului privind campania electorală controversată, Curtea de Apel Comrat a validat rezultatele alegerilor pentru funcția de bașcan al autonomiei găgăuze, instanța confirmând victoria Evgheniei Guțul, candidat din partea Partidului Șor.

Orizont TV a acordat o atenție majoră subiectului, relatându-l în detalii. În perioada lunilor mai-iunie, până când i-a fost validat de către instanța de judecată Eugeniei Guțul mandatul de bașcan al UTA Găgăuzia, **Orizont TV** a dedicat acestui subiect câteva zeci de știri.¹²⁰ În mod evident, autoritățile centrale au fost condamnate dur în aceste materiale, și anume că ar face presiuni asupra autonomiei găgăuze, acțiunile Chișinăului fiind considerate ingerințe contra poporului găgăuz și amestec în treburile interne ale UTA Găgăuzia.

¹²⁰ Ofițerii CNA au ridicat toate documentele legate de alegerile bașcanului în Găgăuzia. Orizont TV, 16 mai 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=XmaluZfSdnM;>

Adunarea Populară a Găgăuziei recunoaște rezultatele alegerilor bașcanului. Orizont TV, 17 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=QdaB9utIrgQ;>

Postică nu au existat încălcări majore la alegerile din Găgăuzia. Orizont TV, 19 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=JcH8s4JAo-A>

Exclusiv TV a informat laconic despre alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia. În știri se spune că autonomia găgăuză are un nou bașcan, ales pe fundalul acuzațiilor din partea autorităților că Partidul Șor ar fi corupt alegătorii, iar 11 persoane sunt bănuite în dosarul privind finanțarea ilegală și coruperea alegătorilor în cadrul campaniei electorale privind alegerea guvernatorului autonomiei găgăuze. **Exclusiv TV** menționează faptul contracandidatul Evgheniei Guțul, candidatul independent, Grigorii Uzun, susținut de PSRM, și-a recunoscut înfrângerea.¹²¹

Cinema 1 s-a referit consistent în buletinele de știri la problemele legate de validarea alegerilor din UTA Găgăzia, prezentând imagini video de la perchiiziile efectuate la CEC Găgăuziei de către CNA și acțiunile de protest ale aleșilor din Adunarea Populară și a membrilor echipei Evgheniei Guțul. Totodată, **Cinema 1** a difuzat în știri comunicatul emis de CEC, în care se spune că la această situație s-a ajuns din cauza inacțiunii autorității electorale din autonomia găgăuză. În știrile **Cinema 1** sunt prezentate și opinia unor politicieni din regiune (Irina Vlah și Grigorii Uzun), care cer recunoașterea scrutinului, dar și la nivel național, a căror opinii au fost împărțite.¹²²

GRT, în mod evident, a relatat despre procesul electoral pentru alegerea bașcanului UTA Găgăuzia. În numeroasele materiale informaționale despre alegeri poziția pro-Guțul a fost una vădită, evenimentele organizate de către Partidul Șor fiind pe larg mediatizate. De asemenea, **GRT** a transmis în direct situația creată în UTA Găgăuzia legată de validarea alegerilor,¹²³ a transmis și ședința guvernului la care s-a discutat subiectul respectiv,¹²⁴ și ceremonia de inaugurare a Evgheniei Guțul în funcția de bașcan (peste 5 ore de emisie),¹²⁵ chiar și ședința comitetului organizatoric de inaugurare a bașcanului.¹²⁶ Totodată, **GRT** a dezbătut procesul electoral în mai multe talk show-uri politice.¹²⁷

4.2. Relația dintre autoritatea publică centrală și autonomia de la Comrat

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au abordat la general, fără a pătrunde în esență, relația dintre Chișinău și Comrat, deși acest subiect a fost în mod constant relatat de aceste televiziuni în câteva ipostaze: relația dintre fostul bașcan al UTA Găgăuzia cu prim-ministrul în cadrul ședințelor cabinetului de miniștri; contradicțiile dintre Adunarea Populară a autonomiei găgăuze și autoritățile centrale legate de alegerile pentru funcția de bașcan, înainte ca acestea să fie validate de către Curtea de Apel de la Comrat; disputele asupra proiectului de lege privind restituirea TVA către agenții economici din UTA Găgăuzia din contul bugetului autonomiei.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat în mai multe știri și materiale despre aceste subiecte. Spre exemplu, în luna iunie, a fost relatat schimbul de replici dintre premierul Dorin Recean și bașcanul în exercițiu, Irina Vlah (o modalitate a fostului bașcan al UTA Găgăuzia de a-și face PR politic la nivelul întregii țări), în cadrul ședinței guvernului în timpul examinării proiectului despre faptul ca Republica Moldova să renunțe la sărbătorirea zilei de „9 mai” în stil sovietic și să treacă la comemorarea acestei zile după modelul european (Vlah a acuzat reprezentanții PAS că nu cunosc istoria). Un alt subiect pe larg relatat a fost mesajul premierului Recean („Nimeni în locul găgăuzilor nu va alege bașcanul – nici Chișinăul, nici Moscova”) prin care a

¹²¹ UTA Găgăuzia are un nou bașcan. Orizont TV, 15 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=6DVI8ZYFom0>

¹²² В Moldova buletin informativ. Эфир от 17.05.2023. Cinema 1, 17 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=oQCOWYaeylc>

¹²³ Трансляция из зала суда по рассмотрению результатов выборов башкана Гагаузии. GRT, 22 mai 2023. / <https://grt.md/translyacziya-iz-zala-suda-po-rassmotreniyu-rezultatov-vyborov-bashkana-gagauzii/>

¹²⁴ “Баșкан должен быть избран в соответствии с законами РМ и Гагаузии”. Речан обратился к жителям автономии. GRT, 17 mai 2023. / <https://grt.md/bashkan-dolzen-byt-izbran-v-sootvetstviy-s-zakonami-rm-i-gagauzii-rechan-obratilsya-k-zhitelyam-avtonomii/>

¹²⁵ Торжественная церемония инаугурации башкана Гагаузии Евгении Гуцул. GRT, 19 iulie 2023. / <https://grt.md/live-torzhestvennaya-ceremoniya-inauguracii-bashkana-gagauzii-evgenii-gucul/>

¹²⁶ Состоялось заседание оргкомитета по подготовке инаугурации избранного башкана Гуцул. GRT, 14 iulie 2023. / <https://grt.md/video-sostoyalos-zasedanie-orgkomiteta-po-podgotovke-inauguracii-izbrannogo-bashkana-gucul/>

¹²⁷ “Обсуждаем Вместе”. Владимир Одностволко и Михаил Попов о втором туре выборов башкана и ситуации в автономии. GRT, 11 mai 2023. / <https://grt.md/vladimir-odnostalko-i-mihail-popov-o-vtorom-ture-vyborov-bashkana-i-situacii-v-avtonomii/>

“Так или иначе”. Выборы башкана: что ждет Гагаузию, штрафы GRT: за что наказали общественную компанию. GRT, 23 mai 2023. / <https://grt.md/vybory-bashkana-chto-zhdet-gagauziyu-shtrafy-grt-za-chto-nakazali-obshchestvennuyu-kompaniyu-tak-ili-inache/>

îndemnat la calm locuitorii din UTA, când exista incertitudinea validării alegerilor din cauza încălcărilor comise.

Orizont TV a insistat asupra subiectului că noul bașcan al UTA Găgăuzia, Evghenia Guțul, încă nu a participat la ședințele guvernului și că fotoliu a rămas vacant după plecarea Irinei Vlah. În știri a fost prezentată poziția guvernului, și anume că – nu a fost finalizată procedura legală, prin semnarea decretului de către președintele țării, prin care noul bașcan să vină la ședințele cabinetului miniștri.¹²⁸

Un alt subiect pe care a insistat **Orizont TV**, privind relația între Chișinău și Comrat, a fost că conducerea țării nu a mers la investirea în funcție a Evgheniei Guțul. În mod special, pe lângă prezentarea poziției primelor persoane în stat (Maia Sandu, Dorin Recean și Igor Grosu), care au declarat că nu vor merge la inaugurarea unei persoane care reprezintă „grupul criminal Șor”, s-a insistat asupra poziției Evgheniei Guțul, care a catalogat declarațiile drept insultă la adresa poporului găgăuz.¹²⁹

Exclusiv TV a informat despre relația dintre Chișinău și Comrat referindu-se la faptul că bașcanul autonomiei găgăuze, Evghenia Guțul, încă nu a fost numită de către autoritățile centrale în calitate de membru al guvernului. În știri se menționează că președintele Maia Sandu și premierul Dorin Recean cer tuturor celor care au beneficiat de susținerea poporului, să lucreze în interesul Republicii Moldova, și nu pentru grupările criminale. **Exclusiv TV** a informat și despre faptul că după alegere, Evghenia Guțul a efectuat o vizită în Israel unde s-a întâlnit cu Ilan Șor.¹³⁰ De asemenea, **Exclusiv TV** a relatat privind nemulțumirile autonomiei de la Comrat față de autoritățile statului care ar fi putut să nu recunoască legalitatea mandatului bașcanului ales și despre inițiativa guvernării de la Chișinău ca unele restituiri economice în regiune nu se vor mai face din contul bugetului național, ci a celui local.

Cinema 1 nu a făcut multe referințe la subiect, doar menționând în buletinele de știri că principalele persoane ale Republicii Moldova nu au participat la ceremonia de inaugurare a noului bașcan al UTA Găgăuzia, menționând poziția premierului Recean că „în relația cu autoritățile locale principală preocupare a guvernului este sprijinirea cetățenilor, indiferent de locul în care trăiesc”.¹³¹

GRT a abordat subiectul dintre Chișinău și Comrat de pe pozițiile conflictuale ale UTA Găgăuzia față de autoritățile centrale. Acest aspect conflictual dintre autoritatea publică centrală și cea locală a fost amplificat și de către Partidul Șor, care în calitate de principalul rival al partidului de guvernământ, a folosit UTA Găgăuzia drept instrument de a lovi în guvernarea de la Chișinău. În politica informațională adoptată de către **GRT**, practic, nu găsești materiale pozitive față de autoritățile centrale. Dacă buletinele de știri, care informează foarte puțin despre politica la nivel central și național, păstrează o anumită doză de atitudine neutră, atunci emisiunile de dezbatere politice sunt extreme de critici la adresa Chișinăului, unele dintre ele având chiar conținut antistatal.¹³² **GRT** a difuzat larg criticele aduse la adresa puterii de la Chișinău de către fostul bașcan al UTA Găgăuzia, Irina Vlah,¹³³ care într-o emisiune televizată a declarat deschis că la alegerile pentru funcția de bașcan al UTA Găgăuzia, cetățenii din autonomie au votat contra președintei Maia Sandu.¹³⁴ Se cere de menționat că Irina Vlah după plecarea din funcția de bașcan a anunțat lansarea unui nou proiect politic.

¹²⁸ Noul bașcan al Găgăuziei a lipsit de la ședința guvernului. Orizont TV, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=h0jW-BSt0-0>

¹²⁹ Știri 2023-07-20. Orizont TV, 20 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=WT8UzDaud-k>

¹³⁰ Cooperarea cu bașcanul, după lăcăt. Exclusiv TV, 5 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=yhqNM70Zn3w>

¹³¹ В Молдова bulletin informativ. Эфир от 20.07.2023. Cinema 1, 20 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=aRZP1YeqwXo&list=PLnnZq_I70izGG3uRV45eXlAY3ko5UxARz&index=186

¹³² “Прямая линия”. Александр Тарнавский о требованиях к центральным властям по итогу съезда и чего ожидать в ответ. GRT, 31 mai 2023. / <https://grt.md/aleksandr-tarnavskij-o-trebovaniyah-k-centralnym-vlastyam-po-itogu-syezda-i-chego-ozhidat-v-otvet/>;

Выборы в Гагаузии с 2024 года будут проходить по закону Молдовы. Как это комментируют в автономии. GRT, 30 mai 2023. / <https://grt.md/video-vyborgy-v-gagauzii-s-2024-goda-budut-prohodit-po-zakonu-moldovy-kak-eto-kommentiruyut-v-avtonomii/>

¹³³ Ирина Влах заявила о давлении властей на ЦИК Гагаузии и призвала их “следовать букве закона”. GRT, 16 mai 2023. / <https://grt.md/srochno-irina-vlah-zayavila-o-davlenii-vlastej-na-czik-gagauzii-i-prizvala-ih-sledovat-bukve-zakona/>

¹³⁴ “Особый статус”. Ирина Влах. GRT, 23 mai 2023. / <https://grt.md/irina-vlah-osobyj-status/>

4.3. Situația din UTA Găgăuzia

La acest subiect televiziunile au relatat mai puțin, sau dacă au informat, atunci au făcut-o în contextul izolării sociale a autonomiei găgăuze de restul teritoriului Republicii Moldova. Spre exemplu **Jurnal TV**, **Pro TV** au preluat declarațiile făcute de către președintele parlamentului, Igor Grosu, la postul public de televiziune, după ce Curtea de Apel Comrat a validat alegerile pentru funcția de bașcan, referitoare la faptul că relațiile Chișinăului cu cei din conducerea autonomiei găgăuze vor fi pragmatice din cauza caracterului pro-rus al regiunii, iar parlamentul urmând să facă o evaluare a legislației din autonomie în măsura în care aceasta se racordează la Constituția Republicii Moldova.¹³⁵

De asemenea, cu referință la situația din UTA Găgăuzia, aceste televiziuni au relatat despre motivele refuzului reprezentanților autorităților centrale de la Chișinău de a participa la învestirea Evgheniei Guțul în funcția de bașcan. De la guvern s-a comunicat că pe agenda șefului executivului nu a figurat participarea la învestire pentru că au fost fixate activități mai prioritare, iar președinta Maia Sandu a declarat pentru mass media că „Nu cred că este corect să mergi la inaugurarea în funcția unei persoane care în campania electorală a fost susținută de către o grupare criminală și care face parte dintr-un partid politic care, între timp, a fost declarat neconstituțional”.¹³⁶

Relația dintre Chișinău și Comrat, inclusiv și despre alegerile pentru funcția de bașcan, a fost dezbătută de către postul **Pro TV**, în cadrul emisiunii „În profunzime”, cu spicherul legislativului, Igor Grosu.¹³⁷ El a precizat că relațiile dintre Chișinău și Comrat vor reieși din cadrul legal, inclusiv cu noul bașcan, iar alegerile din autonomie au fost determinate de „foarte multă geopolitică”. Situația în autonomie a fost analizată și de către **TVR Moldova** în cadrul emisiunii „Puncte de reflecție”,¹³⁸ iar Vocea Basarabiei a realizat un vox populi despre ce cred oamenii despre autonomia de la Comrat.¹³⁹

Situația din UTA Găgăuzia a fost relatată de către **Orizont TV** reieșind de pe pozițiile politice ale Partidului Șor. Conflictul dintre bașcanul nou ales, Evghenia Guțul, și Adunarea Populară de la Comrat, condusă de către Dmitrii Constantinov, din cauza neînțelegerilor pentru desemnarea executivului UTA Găgăuziei, a fost vădit pentru Guțul și contra lui Constantinov. Mitingurile de susținere a Evgheniei Guțul, și de acuzare a lui Constantinov, din timpul negocierilor, au fost relatate pe larg de către Orizont TV, în materiale fiind prezentată poziția Evgheniei Guțul, a primarului din Orhei, Pavel Verejanu, și în mod special a lui Ilan Șor, care acuza de incapacitate de alegere a executivului pe președinta statului, Maia Sandu, și prim-ministrul guvernului, Dorin Recean, care i-ar fi amenințat cu represalii pe Constantinov, pe unii deputați din Adunarea Populară. Poziția lui Constantinov, de regulă, era prezentată în câteva citate scurte preluate din anumite declarații ale lui.

De asemenea, **Orizont TV** a informat despre inițiativa PAS de a modifica legislația în conformitate cu care agenților economici din UTA Găgăuzia, suma TVA, nu le vor fi restituite din bugetul național, ci din cel local. La acest subiect au fost prezentate opiniile de dezacord față de această inițiativă a președintelui Adunării Populare a UTA Găgăuziei, Dmitrii Constantinov, și a noului bașcan Evghenia Guțul, care a legat această schimbare legislativă de alegerea ei în funcție.

¹³⁵ „În Context” din 22 mai 2023 / Transfer PSRM-Șor/Instanțe speciale pentru corupție mare/Comrat, alegeri validate. Moldova 1, 22 mai 2023. /

¹³⁶ Șefa statului Maia Sandu a spus jurnaliștilor de ce nu a participat la învestirea Evgheniei Guțul. Moldova 1, 21 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=Xu0x01IRHrI>

¹³⁷ Cum comentează Igor Grosu alegerile din UTA Găgăuzia, dar și cum vede relațiile dintre Chișinău și Comrat, după ce fotoliul de bașcan ar putea fi ocupat de un candidat pro-rus: „Foarte multă geopolitică”. Pro TV, 1 mai 2023. / <https://inprofunzime.protv.md/politic/cum-comenteaza-igor-grosu-alegerile-din-uta-gagauzia-dar-si-cum-vede-relatiile-dintre-chisinau-si-comrat-dupa-ce-fotoliul-de-bascan-ar-putea-fi-ocupat-de-un-candidat-pro-rus-foarte-multa-geopolitica-video---2652508.html>

¹³⁸ „Punctul pe Azi”. Autonomia găgăuză: probleme și soluții/19.07.2023. TVR Moldova, 19 iulie 2023. /

<https://moldova1.md/f/ro/1319#content> https://www.youtube.com/watch?v=27XzgGILCGc&list=PLFFshvOJiVM_8Zh5orfW00UFX-alkXnut&index=65

¹³⁹ Sperăm ca populația găgăuză să nu fie folosită ca element de confruntare cu Chișinăul. Vocea Basarabiei, 27 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=BkqM9MZvmSY&list=PL8u2MjiTw6QPjrzZ6AuvzGmLBwJ3KBWew&index=162>

V. POLITICA EXTERNĂ

Politica externă a Republicii Moldova deține un rol major în spațiul informațional reieșind din divizarea societății moldovenești pe criterii geopolitice. Cele mai importante subiecte privind politica externă sunt axate pe relațiile cu UE și NATO pe de o parte; cu Rusia și spațiul CSI pe de altă parte.

5.1. Summitul Comunității Politice Europene. Relațiile cu Uniunea Europeană

Despre acest subiect au informat, fără excepții toate televiziunile din Republica Moldova. **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au informat pe larg – până la Summit, în timpul lui și după el. Moldova 1 a transmis evenimentul de la Bulboaca din 1 iunie 2023 pe parcursul întregii zile, difuzând peste 7 ore de emisie.¹⁴⁰ De asemenea, **Jurnal TV** (aproape 12 ore de emisie),¹⁴¹ **TV8**¹⁴² și **TVR Moldova** (aproape 11 ore de emisie)¹⁴³. Acestea au transmis lucrările Summitului, însoțite de comentarii, în direct. La toate aceste televiziuni, subiectului Summitul Comunității Politice Europene, atât până la eveniment, cât și după, a fost discutat și analizat la emisiunile de dezbateri politice. Marea majoritate a celor prezenți la dezbateri au apreciat în mod pozitiv impactul summitului asupra imaginii Republicii Moldova peste hotare.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat în permanență despre relațiile Republicii Moldova cu UE, în general, și cu statele membre ale UE, în particular. În lunile mai-iulie, aceste televiziuni au informat despre: asistența financiară UE acordată Republicii Moldova (spre exemplu, la începutul lunii mai au fost difuzate știri precum: UE oferă statului nostru 40 de milioane de euro care trebuie să fie direcționați pentru consolidarea securității naționale); declarațiile mai multor lideri europeni care susțin că viitorul Republicii Moldovei este în UE; inaugurarea misiunii civile a UE în Republica Moldova; România, Ungaria, Polonia, Cehia sprijină Republica Moldova în aderarea la UE; împlinirea unui an de când Republica Moldova a obținut statutul de țară candidat pentru aderarea la UE. Aceste televiziuni au informat constat și despre relațiile Republicii Moldova cu România, în mod special și firesc, au fost reflectate de către **TVR Moldova**.

Orizont TV a difuzat numeroase știri despre Summitul Comunității Politice Europene. **Orizont TV** a informat mult, prezentând numeroase amănunte despre lucrările lui. Totodată, a acordat o atenție sporită în buletinele de știri cheltuielilor pentru organizarea Summitului, insistând pe subiect cu mult înainte până la desfășurarea lui, de prin aprilie,¹⁴⁴ și o perioadă după.¹⁴⁵ Un alt aspect al Summitului, pe care Orizont TV l-a reliefat în știri, a fost cel al securității, promovând ideea că desfășurarea evenimentului creează probleme în buna circulație a populației. De asemenea, s-a încercat de a sugera că securitatea Summitului a fost asigurată de către NATO.¹⁴⁶ **Orizont TV**, în mod evident, s-a referit mult și la faptul că jurnaliștii acestei televiziuni nu au fost acreditați la lucrările Summitului, aducând critici dure organizatorilor.¹⁴⁷ **Orizont TV** a dedicat Summitului mai multe

¹⁴⁰ Summitul Comunității Politice Europene. Ediție specială la Moldova 1. Moldova 1, 1 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=OqwMsmIv-cs;summitul-comunitatii-politice-europene-editie-speciala-la-moldova-1-moldova-1-1-iunie-2023>

¹⁴¹ Jurnal TV: Summitul Comunității Politice Europene, 1 iunie 2023. Jurnal TV, 1 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=QGgwBhf4u14>

¹⁴² Ediție specială la TV8: Summit istoric la Bulboaca /01.06.2023. TV8, 1 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=s9y30FpY2ls;editie-speciala-la-tv8-summit-istoric-la-bulboaca-01-06-2023-tv8-1-iunie-2023>

¹⁴³ Ediție Specială-Summitul Comunității Politice Europene. TVR Moldova, 1 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=ahsn8LzkV7I>

¹⁴⁴ Milioane de lei pentru summitul din 1 iunie. Orizont TV, 10 aprilie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=3mq_IHcaHPs

¹⁴⁵ Maia Sandu a făcut totalurile summitului Comunității Politice de la Bulboaca. Orizont TV, 5 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=3mq_IHcaHPs

¹⁴⁶ Summitul Comunității Politice Europene. Orizont TV, 1 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=RzrweQ5Myvs>

¹⁴⁷ Jurnaliștii Orizont TV Nu au fost acreditați la summitul Comunității Politice Europene. Orizont TV, 30 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=yGJrTr1VVSs>

emisiuni de dezbateri, linia generală de discuție a fost să minimizeze importanța evenimentului pentru Republica Moldova.¹⁴⁸

Despre UE, **Orizont TV** a informat puțin, la fel aceasta se referă și la relația cu România. Un subiect cu referință la relațiile moldo-române, despre care a informat **Orizont TV**, a fost despre faptul că Republica Moldova își va stoca o parte din gazele naturale în România.¹⁴⁹ În știre se specifică că cel mai convenabil economic este ca statul nostru să-și depoziteze stocurile de gaze naturale în Ucraina.

Despre Summitul Comunității Politice Europene, **Exclusiv TV** a informat pe larg, difuzând mai multe știri la subiect, cu mult timp înaintea începerii evenimentului. În perioada de pregătire a lui, știrile Exclusiv TV în mod evident scoteau în evidență inconveniențele organizatorice ale Summitului pentru cetățeni. Până la 1 iunie, titlurile știrilor la **Exclusiv TV** erau de genul: „Capitala, sub regim special”; „Circulație restricționată de 1 iunie”; „Haos la aeroport”. Un alt aspect al Summitului, pe care a insistat **Exclusiv TV**, a fost cel a cheltuielilor pentru organizare.¹⁵⁰ Deși **Exclusiv TV** a publicat știri care titrează „Moldova, centrul Europei pentru o zi” sau „Summit încheiat cu succes” este sesizabilă tendința acestui post TV de a diminua din importanța Summitului pentru Republica Moldova. Exact aceeași abordare a fost și în cadrul emisiunilor de dezbateri la **Exclusiv TV**.¹⁵¹ Referitor la relația Republicii Moldova cu UE, acest subiect este practic absent în politica informațională de la **Exclusiv TV**.

Cinema 1 a avut aproape aceeași politică informațională ca și **Exclusiv TV** privind inconveniențele create de organizarea Summitului Comunității Politice Europene. Totuși, ca și notă discordantă este faptul că, **Cinema 1** a scos în prim plan problematica transnistreană, și anume răspunsurile președintelui ucrainean, Volodimir Zelenski și al Republicii Moldova, Maia Sandu, prin care au dezmințit anumite zvonuri de pe platforma telegram că Sandu i-ar fi cerut ajutorul lui Zelenski ca armata ucraineană să intervină în regiunea transnistreană pentru a soluționa conflictul.¹⁵² Totuși, spre deosebire de Exclusiv TV, Cinema 1 a relatat în repetate rânduri în buletinele de știri, în mod neutru, despre relațiile Republicii Moldova cu UE.

GRT a informat foarte succint despre desfășurarea Summitului Comunității Politice Europene din Republica Moldova. În buletinul de știri în limba rusă din 1 iunie 2023, acest subiect a fost relatat primul, el durând aproape un minut (de la minutul 00.22 până la 01.27).¹⁵³ În știre s-a făcut conexiunea dintre Summit și Agresiunea militară rusă contra Ucrainei prin punerea accentului că primul a sosit la reuniune președintele ucrainean, Volodymyr Zelensky, și că desfășurarea evenimentului la Bulboaca, la doar 20 de kilometri de hotar, este un gest de solidaritate și susținere a statului ucrainean. Cam aceeași a fost durata știrii despre Summitul în buletinul în limba română din 1 iunie 2023 difuzat de GRT (de la minutul 00.22 până la 01.17).¹⁵⁴ În știrea în limba română s-a spus că Summitul este un eveniment de solidaritate a statelor europene cu Republica Moldova și au fost citate unele secvențe din discursul președintelui României, Klaus Iohannis, la Bulboaca.

După câteva zile de la Summit, **GRT** a informat despre totalurile evenimentului făcute de către președinta Maia Sandu. În cadrul știrilor au fost scoși în evidență banii cheltuiți pentru organizarea lui.¹⁵⁵ Subiectul Summitului a fost dezbătut în cadrul emisiunii „Большая игра”,¹⁵⁶ în care, atât

¹⁴⁸ „Puls” | 30.05.2023. Orizont TV, 30 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=kslBY9IkzTk&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=76>;

„Puls” | 01.06.2023. Orizont TV, 1 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=Mhwbppq4_Slo&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=74

¹⁴⁹ Moldova va stoca gaze în România. Orizont TV, 28 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=WBboE54ILaM>

¹⁵⁰ 13 milioane de lei pentru summit. Exclusiv TV. / <https://www.youtube.com/watch?v=DwiTWcvwnQA>

¹⁵¹ “По фактам” с Юлией Федоровой. 02.06.2023. Exclusiv TV, 2 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=C_703MksuSo

¹⁵² В Moldova buletin informativ. Эфир от 02.06.2023. Cinema 1, 2 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=_BAA0mj4gVA

¹⁵³ Новости | 01 06 23. GRT, 1 iunie 2023. / <https://grt.md/novosti-01-06-23/>

¹⁵⁴ Știri | 01 06 23. GRT, 1 iunie 2023. / <https://grt.md/stiri-01-06-23/>

¹⁵⁵ Новости | 05 06 23. GRT, 5 iunie 2023. / <https://grt.md/novosti-05-06-23/>

¹⁵⁶ “Большая игра”. GRT, 11 iunie 2023. / <https://grt.md/bogdan-czyrdya-o-sammite-es-itogah-vyborov-bashkana-gagauzii-i-predstoyashhih-mestnyh-vyborah/>

invitatul, cât și moderatorul emisiunii, au discutat în termeni negativi pentru Republica Moldova rezultatele Summitului, estimându-l drept unul inutil pentru țară, un act de PR pentru Maia Sandu și o acțiune anti-Rusia. Un alt moment scos în evidență în comentariile făcute la GRT a fost neparticiparea președintelui Turciei, Recep Tayyip Erdoğan, la Summit. Cu referire la relațiile cu UE, acest subiect a fost unul puțin prezent.

5.2. Relațiile Republicii Moldova cu NATO

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat stabil despre relațiile Republicii Moldova cu Alianța Nord-Atlantică (NATO). **Moldova 1** a prezentat mai multe materiale cu referință la NATO, cum ar fi: întrevădarea dintre ministrul afacerilor externe și integrării europene, Nicu Popescu, și Mircea Geoană, secretarul general adjunct al NATO la sediul NATO de la Bruxelles la începutul lunii iunie; afirmațiile ambasadorului Republicii Moldova în Belgia, Viorel Cibotaru, că NATO va eficientiza relațiile cu partenerii, printre care și Republica Moldova;¹⁵⁷ declarațiile președintelui României, Klaus Iohannis, la reuniunea în format restrâns, dedicată pregătirii Summitului NATO din 11-12 iulie de la Vilnius, a declarat că „Aliații NATO au datoria de a găsi căi pentru a ajuta Republica Moldova în a-și crește capacitatea de reziliență”.¹⁵⁸ Summitul NATO de la Vilnius a fost analizat la Moldova 1 și de către experți.¹⁵⁹

De asemenea, **Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au prezentat informații despre Summitul NATO de la Vilnius, acest subiect fiind prezentat în mai multe buletine de știri. În preajmă, și în timpul lucrărilor Summitului, aceste televiziuni au informat despre faptul că declarația, ce urmează să fie semnată de către aliați la Vilnius, va conține și referințe la Republica Moldova, că în comunicatul Summitului Alianța Nord-Atlantică cere Rusiei să-și retragă toate trupele staționate, fără consimțământul Chișinăului, în regiunea transnistreană și că NATO va continua să ofere asistență practică prin pachetul îmbunătățit de consolidare a capacităților de apărare, pe măsură ce Republica Moldova acționează pentru a-și moderniza forțele armate.

Jurnal TV a informat despre impactul Summitului NATO de la Vilnius la nivel regional și pentru Republica Moldova în cadrul emisiunii „Secretele puterii”.¹⁶⁰ **TV8** a analizat care este miza summitului NATO și ce să aștepte Republica Moldova de la el în două ediții de talk show-uri, pe parcursul desfășurării sale.¹⁶¹ **TVR Moldova** la fel a analizat într-o emisiune de dezbateri rolul Summitului NATO de la Vilnius în domeniul securității și consolidarea parteneriatului Republicii Moldova cu Alianța Nord-Atlantică.¹⁶² **Vocea Basarabiei** a realizat câteva vox populi cu referință la summitul NATO de la Vilnius.¹⁶³

Subiectul NATO este unul puțin menționat de către **Orizont TV**, fiind prezentat doar în câteva materiale în buletinele de știri. Cu referință la Summitul NATO de la Vilnius, Orizont TV a citat din declarația comună a participanților la Summit (sprijinirea integrității teritoriale și a neutralității

¹⁵⁷ Viorel Cibotaru: Alianța Nord-Atlantică va eficientiza relațiile cu partenerii. Moldova 1, 10 iunie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=0jE90g6tnwU>

¹⁵⁸ Președintele României: Aliații NATO au datoria de a găsi căi pentru a ajuta Republica Moldova. Moldova 1, 28 iunie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=qIu-DU3ii4g>

¹⁵⁹ Mizele summitului de la Vilnius. Moldova 1, 12 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=4ZkKPhD9nXE>

¹⁶⁰ Secretele Puterii cu Alex Cozer, ediția din 12.07.2023. Jurnal TV, 12 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=7omrd_UTMa4&list=PLNbT1S0GL5a0n9QspZ7xSdXhebFScCjXV&index=2

¹⁶¹ Freedom: Miza Summit-ului NATO /2 ani de guvernare PAS /Partenerii Republicii Moldova /11.07.2023. TV8, 11 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=P3HKQbvRhqU;>

Чего ждать Кишиневу от саммита НАТО? /Новый виток шпионских скандалов /Альтернатива: 12.07.2023. TV8, 12 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=0M9g1YeXIRA>

¹⁶² Emisiunea „Punctul pe AZI”-Rolul Summitului NATO de la Vilnius/12.07.2023. TVR Moldova, 12 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=5_jK30FmFlc&list=PLFFshvOJiVM_8Zh5orfwo0UFX-alkXnut&index=66

¹⁶³ În NATO și în Europa, nu în Europa, dar în UE. Noi suntem în Europa, în UE. Vocea Basarabiei, 17 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=SC6H2kkuk3Q&list=PL8u2MjiTw6QPjrzZ6AuvzGmLBWJ3KBWew&index=160;>

NATO poate să rezolve conflictul Transnistrean, iar Republica Moldova ar scăpa de Rusia. Vocea Basarabiei, 19 iulie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=GpuioDGxDVc&list=PL8u2MjiTw6QPjrzZ6AuvzGmLBWJ3KBWew&index=159>

constituțională a Republicii Moldova), a președintelui român Klaus Iohannis (scopul României este de a contribui la sporirea rezilienței Republicii Moldova care este un stat neutru) și a șefului diplomației de la Chișinău, Nicu Popescu (neutralitatea din Constituție nu este suficientă pentru a asigura securitatea Republicii Moldova).¹⁶⁴ În știrile **Orizont TV** se promovează subtil ideea că Republica Moldova se apropie de NATO, fiind antrenată într-un proces de înarmare cu ajutorul statelor occidentale.¹⁶⁵

Cinema TV a informat foarte puțin despre subiectul NATO, el fiind prezent în buletinele de știri legate de anumite evenimente concrete despre Alianța Nord-Atlantică. **Cinema 1** a informat despre summitul NATO de la Vilnius, punând în evidență partea din declarație în care se face referință la susținerea Republicii Moldova în a-și consolida capacitatea de apărare. Tot în știrea despre Summitul de la Vilnius, **Cinema 1** a relatat despre un sondaj în care peste 60% din populația Republicii Moldova este împotriva aderării țării la NATO.¹⁶⁶ De asemenea, Cinema 1 a relatat despre interviul dat de secretarul general adjunct al Alianței Nord-Atlantice, Mircea Geonă, pentru jurnaliștii moldoveni aflați în capitala Lituaniei, în care acesta a spus „că a fi neutru nu înseamnă a fi slab, iar statutul de neutralitate a Republicii Moldova trebuie fortificat în contextul războiului hibrid purtat cu Federația Rusă”.¹⁶⁷

La **Exclusiv TV** subiectul NATO a lipsit, atât în buletinele de știri, cât și în emisiunile de dezbateri politice. Situația este similară și pentru politica informațională, totuși cu precizarea că la **GRT**, în cadrul unui talk show politic, a fost abordat subiectul participării Republicii Moldova la Summitul NATO de la Vilnius, în care s-a insistat pe statutul de neutralitate al statului nostru și pe faptul că cetățenii noștri se pronunță împotriva apropierei de Alianța Nord-Atlantică.¹⁶⁸

5.3. Denunțarea de către Republica Moldova a unor acorduri din cadrul Comunității Statelor Independente (CSI)

Acest subiect a fost relatat de către **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, Pro TV** și **Vocea Basarabiei** de câteva ori, pe parcursul lunilor mai-iulie, în funcție de deciziile guvernului și parlamentului de a ieși dintr-o serie de acorduri din componența CSI. Inițial, acest subiect a fost difuzat în spațiul public la mijlocul lunii mai, când spicherul legislativului, Igor Grosu, a solicitat guvernului să inițieze procedura de retragere a Republicii Moldova din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a CSI. Ulterior, despre acest subiect televiziunile respective au informat în momentul când autoritățile luau decizia de retragere a Republicii Moldova din unele acorduri ale CSI.

Televiziunile respective au reflectat și poziția opoziției privind acest subiect, în mod special cea a PSRM, care a condamnat categoric declarația președintelui parlamentului cu privire la începerea procedurii de retragere a Republicii Moldova din Adunarea Interparlamentară a CSI și a anunțat lansarea unei campanii la nivel național pentru păstrarea calității de membru al Republicii Moldova în CSI. La **Jurnal TV** a fost prezentată reacția Rusiei la decizia Republicii Moldova de a denunța unele acorduri din cadrul CSI, care a catalogat această decizie drept „un joc politic numit jurământ de credință Occidentului”.¹⁶⁹ Subiectul denunțării de către Republica Moldova a unor acorduri ale CSI a

¹⁶⁴ NATO promite sa consolideze sprijinul pentru Moldova. Orizont TV, 12 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=jjlTdJgz_Iw

¹⁶⁵ Formatul București 9 NATO va continua să consolideze sprijinul pentru Moldova. Orizont TV, 15 iunie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=jpJdH9LqKws>

Stoltenberg Moldova este un partener al NATO. Orizont TV, 15 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=EHsmRawrUVI>

¹⁶⁶ B Moldova buletin informativ. Эфир от 12.07.2023 23:00. Cinema 1, 12 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=7YEgRh2EDT8&list=PLnnZq_I70izGG3uRV45eXIAY3ko5UxARz&index=189

¹⁶⁷ B Moldova buletin informativ. Эфир от 13.07.2023 23:00. Cinema 1, 11 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=085Se9OQ4OA&list=PLnnZq_I70izGG3uRV45eXIAY3ko5UxARz&index=187

¹⁶⁸ “Большая игра”. О Башкане Гагаузии, и что ждет автономии | Два года руководства PAS | О следующем примаре Кишинева. GRT, 16 iulie

2023. / <https://grt.md/o-bashkane-gagauzii-i-cto-zhdet-autonomiyu-dva-goda-rukovodstva-pas-o-sleduyushhem-primare-kishineva/>

¹⁶⁹ Republica Moldova va iniția procedura de retragere din Acordul privind Adunarea Interparlamentară a CSI. Jurnal TV, 15 mai 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/0c51154e4961dbad/republica-moldova-va-initia-procedura-de-retragere-din-acordul-privind-adunarea-interparlamentara-a-csi.html>

fost analizat de către **Moldova 1** în mai multe buletine de știri și emisiuni de dezbateri politice.¹⁷⁰ **Vocea Basarabiei** a realizat un vox populi unde cei chestionați nu mai văd nici un sens ca Republica Moldova să se afle în structurile CSI.¹⁷¹

Orizont TV a informat în repetate rânduri despre disensiunile diplomatice. În blocurile de știri, în mai multe rânduri, au fost expuse afirmațiile spicherului parlamentului, Igor Grosu, privind această decizie, care consideră că aflarea Republicii Moldova în Comunitatea Statelor Independente nu aduce nici un beneficiu statului nostru, iar structurile CSI nu au nici o valoare. Totodată, **Orizont TV** aduce la cunoștință și contraargumentele opoziției parlamentare, care a condamnat categoric această decizie și consideră că Republica Moldova va avea de pierdut iremediabil odată cu ruperea unor legături tradiționale cu statele din CSI. **Orizont TV** a scos în evidență și poziția Federației Ruse la această decizie, citând oficialii ruși care afirmă că actuala conducere a Republicii Moldova „a jurat credință occidentului” și că de la ea te poți aștepta la orice.¹⁷² De asemenea, **Orizont TV** a relatat și despre organizarea unei mese rotunde organizate de Partidul Renaștere, a cărei idei principale expuse de cei prezenți a fost că Republica Moldova va avea de suferit economic dacă se va retrage din CSI,¹⁷³ și a dezbătut subiectul în cadrul emisiunilor de dezbateri.¹⁷⁴

Exclusiv TV și Cinema 1 au relatat aproximativ similar intenția Republicii Moldova de ieși din unele acorduri ale CSI. Cele două televiziuni au relatat, prezentând poziția autorităților prin difuzarea secvențelor video de la momentul anunțului deciziei făcut de către spicherul Igor Grosu. **Exclusiv TV** a pus accentul că decizia guvernării de a iniția ieșirea Republicii Moldova din Adunarea Interparlamentară a CSI a supărat opoziția parlamentară și că PSRM a anunțat că va lansa o campanie de proporții pentru menținerea țării în cadrul CSI.¹⁷⁵ **Cinema 1** a prezentat și reacția Federației Ruse la decizia autorităților moldovenești, dar a reliefat comunicatele PSRM la acest subiect, în mod special cel din 15 mai 2023 în care se spune că „Republica Moldova nu va supraviețui fără menținerea calității de membru de drepturi depline al CSI”.¹⁷⁶ De asemenea, a fost relatată intenția socialiștilor de a lansa o campanie pentru menținerea statutului Republicii Moldova în cadrul CSI.

GRT a abordat puțin subiectul ieșirii Republicii Moldova din cadrul unor acorduri ale CSI, în știri practic el nefiind menționat. Subiectul a fost abordat tangențial în cadrul unor emisiuni de dezbateri, decizia guvernării fiind abordat în termeni negativi.¹⁷⁷

5.4. Relațiile Republicii Moldova cu Federația Rusă

Relațiile Republicii Moldova cu Federația Rusă a fost un subiect căruia televiziunile moldovenești în mod constant i-au acordat atenție. Principalul aspect care a marcat relația bilaterală moldo-rusă, în această perioadă, au fost disensiunile diplomatice dintre cele două țări. Acest subiect își are începutul de la un material de investigație realizat de către **Jurnal TV**, în colaborare cu jurnaliștii de la „The Insider”, în care este dezvăluit modul în care activează rețeaua rusească de spionaj tehnic, dezvoltată mai insistent în Republica Moldova din 2015, coordonată de către Direcția

¹⁷⁰ Analistul politic Ion Tăbărbă, la Moldova 1, 15 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=k2cIZAYhHQk>; Emisiunea „Punctul pe AZI”/15.05.2023. TVR Moldova, 15 mai 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=eaYNwmcg9Dk&list=PLFFshvOJiVM_8Zh5orfW00UFX-akXnut&index=94

¹⁷¹ CSI deja nu mai există cu așa agresori care ucid oamenii. Vocea Basarabiei, 29 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=meWJzO-46uU&list=PL8u2MjiTw6QPjrzZ6AuvzGmLBwJ3KBWew&index=137>

¹⁷² Știri2023-05-15 | 18-45. Orizont TV, 15 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=l4w7t5BKfZI>

¹⁷³ Despre CSI și Uniunea Economică Eurasiatică. Orizont TV, 31 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=e0sclXL0ajE>

¹⁷⁴ Puls | 12.07.2023. Orizont TV, 12 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=Ry-JtZhkdRk&list=PLG32q3ejX1IAcojx9mwzbyz4-zV-3t6E&index=58>

¹⁷⁵ Campanie în apărarea CSI. Exclusiv TV, 15 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=UzzLnNtZFis>

¹⁷⁶ В Moldova Buletin informativ. Эфир от 15.05.2023. Cinema 1, 15 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=vc2tE6jetcl>

¹⁷⁷ Игорь Додон о протестах фермеров и патентообладателей | Выход из СНГ | Была ли встреча с Майей Санду. Gagauziya Radio Televizionu, 2 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=SpJqvDZLumw>

Principală de Informații (GRU) și Serviciul de Informații Externe (SVR) și amplasată la Ambasada rusă din Chișinău.¹⁷⁸

În baza acestei investigații jurnalistice, ulterior autoritățile de la Chișinău au demarat procedura parității diplomatice pentru a reduce din numărul agenților ruși care acționau în Republica Moldova sub acoperire diplomatică. La acest subiect, **Jurnal TV** a realizat mai multe materiale informaționale în jurnalele de știri, inclusiv reacția Moscovei, cum ar fi: „Ambasadorul rus, la explicații”; „Ministerul de Externe a cerut Kremlinului să-și reducă numărul de diplomați care activează în Ambasada rusă de la Chișinău”; „Moscova a declarat că decizia de a reduce numărul diplomaților ruși acreditați la Chișinău „va lovi” direct în cetățenii moldoveni”.¹⁷⁹ Totuși, este nevoie de precizat că folosirea instrumentului parității diplomatice pentru a reduce din numărul agenturii ruse pe teritoriul Republicii Moldova era luat în calcul de către autoritățile moldovenești până la apariția materialului de investigație realizat de către **Jurnal TV**, ceea ce este clar din unele declarații ale oficialilor moldoveni făcute anterior apariției investigației.¹⁸⁰ Despre faptul că pe teritoriul Republicii Moldova ar fi acționat, începând cu anul 2020, o rețea de agentură în interesul Serviciului Federal de Securitate (FSB) a informat și Serviciul de Informații și Securitate (SIS), într-un briefing de presă.¹⁸¹

În mod evident despre disensiunile diplomatice dintre Chișinău și Moscova au relatat **Moldova 1**, **TV8**, **Pro TV** și **Vocea Basarabiei**, atât în știri, cât și în emisiunilor de dezbateri, abordarea fiind, în linii mari, că teritoriul Republicii Moldova ar funcționa rețele de agenți ruși. **Moldova 1** a analizat acest subiect în cadrul ediției de știri „În Context” și emisiunii analitice „Scanner”.¹⁸² **TV8** în cadrul emisiunilor „Alternativa” și „Cutia Neagră”.¹⁸³ **Vocea Basarabiei** – „Puncte de reflecție”.¹⁸⁴

Orizont TV a informat în dese rânduri despre relațiile Republicii Moldova cu Rusia. Cele mai multe știri s-au referit la decizia autorităților moldovenești de a reduce numărul diplomaților ruși din Republica Moldova. În știrile **Orizont TV** au fost prezentate imagini video de la ședința guvernului în care șeful diplomației de la Chișinău, Nicu Popescu, a făcut anunțul despre intenția autorităților moldovenești de a limita numărului diplomaților ruși care acționează contra intereselor Republicii Moldova (până la 10 diplomați și 15 membri ai personalul tehnic). De asemenea, este precizat faptul că această decizie este una principală luată de către guvernul de la Chișinău. În aceleași știri este oferită și reacția ambasadorului rus în Republica Moldova, Oleg Vasnețov, care a precizat că decizia guvernului de la Chișinău a fost „una așteptată [și] că aceasta ar putea genera și consecințe”. Este prezentată și reacția purtătoarei de cuvânt a Ministerul Afacerilor Externe al Rusiei, Maria Zaharova,

¹⁷⁸ Spionajul rusesc e constant la Chișinău. Jurnal TV, 24 iulie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/d9931714294f3b92/spionajul-rusesc-e-constant-la-chisinau.html>

¹⁷⁹ Ambasadorul rus, la explicații. Jurnal TV, 25 iulie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/9acf5e32cbe3eb10/ambasadorul-rus-la-explicatii.html>;

Ministerul de Externe a cerut Kremlinului să-și reducă numărul de diplomați care activează în Ambasada rusă de la Chișinău. Jurnal TV, 26 iulie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/b0d406d0295f58c5/ministerul-de-externe-a-cerut-kremlinului-sa-si-reduca-numarul-de-diplomati-care-activeaza-in-ambasada-rusa-de-la-chisinau.html>;

Moscova a declarat că decizia de a reduce numărul diplomaților ruși acreditați la Chișinău „va lovi” direct în cetățenii moldoveni. Jurnal TV, 27 iulie 2023.

¹⁸⁰ Se cere paritate <https://www.jurnaltv.md/news/0e92e422bfc35843/moscova-a-declarat-ca-decizia-de-a-reduce-numarul-diplomatilor-rusi-acreditati-la-chisinau-va-lovi-direct-in-cetatenii-moldoveni.html> pe diplomați. Jurnal TV, 26 mai 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/a009414e99f2f8b6/se-cere-paritate-pe-diplomati.html>

¹⁸¹ Briefingul de presă, susținut de directorul SIS, privind destrucțurarea unei rețele de agentură implicată în acțiuni de trădare de Patrie și spionaj. 10 iulie 2023. / <https://sis.md/ro/content/briefingul-de-pres%C4%83-sus%C8%99Binut-de-directorul-sis-privind-destrucțurarea-unei-re%C8%99Beli-de>

¹⁸² „În Context” // 26.07.2023. **Moldova 1**, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=tQU846j2c4Q>

Шпионский скандал. **Moldova 1**, 31 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=kxTpgyQX-BY>

¹⁸³ Дипломатические распри с РФ. Гагаузия бросила “якорь” перемен. “Альтернатива” 26.07.2023. **TV8**, 26 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=mL3nJfJl_Os

„Cutia Neagră”. Ministerul Economiei, Dumitru Alaiba / 27.07.2023. **TV8**, 27 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=3PF6K29HHKq>

¹⁸⁴ Ion Tăbărtă: Trebuie reevaluată relația cu Kremlinul și trebuie redusă această agentură rusească pe care o avem. „Puncte de reflecție”. **Vocea Basarabiei**, 29 iulie 2023. / <https://voceabasarabiei.md/video-ion-tabarta-trebuie-reevaluata-relatia-cu-kremlinul-si-trebuie-reduasa-aceasta-agentura-ruseasca-pe-care-o-avem/>

care a declarat că „această decizie este nejustificată și neprietenosă, iar aceste acțiuni nu vor rămâne fără răspuns”.¹⁸⁵

Deși, referitor la acest subiect, **Orizont TV** a relatat în permanență poziția oficială a Chișinăului, canalul a informat în detalii și poziția Moscovei la adresa Republicii Moldova, citând din comunicatul Ministerului Afacerilor Externe al Rusiei, unul acuzator și în termeni duri la adresa Chișinăului. În știri se face aluzie la o decizie similară luată de către Ministerul Afacerilor Externe al României.¹⁸⁶

Subiectul relațiilor moldo-ruse a fost unul permanent relatat și de către **Exclusiv TV**. În știri, Exclusiv TV a făcut referință la investigația jurnalistică în decizia luată de către guvernare, dar au citat-o și pe șefa statului, Maia Sandu, care a declarat că autoritățile de la Chișinău cunoșteau despre aceasta.¹⁸⁷ Subiectul disensiunilor diplomatice a fost dezbătut intens, inclusiv cu prezentarea poziției Federației Ruse, în emisiunile de dezbatere politică, care au fost dedicate acestui subiect.¹⁸⁸ **Exclusiv TV** a relatat și despre alte aspecte a relației moldo-ruse.

Cinema 1 nu a acordat o atenție sporită subiectului disensiunilor diplomatice. În știri se menționează investigația jurnalistică la care fac referință autoritățile moldovenești în argumentarea deciziei privind limitarea numărului de angajați ai ambasadei Federației Ruse la Chișinău. În știri este prezentată și poziția ambasadorului rus la Chișinău, Oleg Vasnețov.¹⁸⁹ Subiectul relațiilor dintre Republica Moldova și Rusia este constant prezent în buletinele de știri ale Cinema 1, însă fără a se insista pe el.

GRT în buletinele de știri nu s-a referit la subiectul disensiunilor diplomatice, el fiind abordat tangențial în talkshow-urile politice, cu note de apreciere negative la decizia luată de către autoritățile de la Chișinău. Aceeași abordare este caracteristică politicii informaționale a **GRT** cu privire la relațiile dintre Republica Moldova și Federația Rusă.

¹⁸⁵ Vasnețov, despre reducerea diplomaților de la ambasada Rusiei. Orizont TV, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=pj0i2zhDveE>

¹⁸⁶ Moscova răspunde Chișinăului. Orizont TV, 28 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=5xQpS_7KtyM

¹⁸⁷ AMBASADA FR, SUSPECTATĂ DE SPIONAJ. Exclusiv TV, 25 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=JZJcmMUSIY0>

¹⁸⁸ „Moldova Live Context” cu Oxana Bodnar 30.07.23. Exclusiv TV, 30 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=P266fptm-U8>

¹⁸⁹ B Moldova buletin informativ. Эфир от 26.07.2023. Cinema 1, 26 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=DqgnMLPxJgI>

VI. AGRESIUNEA MILITARĂ A FEDERAȚIEI RUSE CONTRA UCRAINEI

Agresiunea militară rusă contra Ucrainei ține prim-planul mass mediei de aproape doi ani, din momentul declanșării lui. Deși majoritatea televiziunilor informează despre mersul agresiunii militare ruse contra Ucrainei, unele au ales să nu informeze despre el, această abordare fiind o modalitate de dezinformare despre război.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat pe larg despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei, relatând despre mersul evenimentelor pe câmpul de luptă și acțiunile liderilor de la Kiev și a celor de la Moscova (cu precizarea că cele mai multe știri despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei au fost difuzate de către Pro TV). De asemenea, aceste televiziuni au relatat despre atacurile lansate de către Rusia cu drone și rachete: asupra orașului Herson, în zona Kievului, în regiunea Odesa (unde din cauza atacului a luat foc un depozit al organizației „Crucea Roșie”), în regiunea Cernăuți, în regiunile Harkov și Donețk, în regiune, spitalul din Dnipro, vestul Ucrainei ajungând până la Lvov, porturile de pe Dunăre – Ismail și Reni.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au prezentat mai multe știri despre distrugerea de către Rusia a barajului hidrocentralei de la Nova Kahovka, care alimentează cu apă centrala nucleară Zaporojie și consecințele inundației cu ape după această distrugere. **Jurnal TV** a difuzat un episod al proiectului „Despre ce tace propaganda” (realizat de media independentă din Belarus, Zerkalo.io, în parteneriat cu EU NEIGHBOURS east și EUvsDisinfo),¹⁹⁰ în care se arată că posturile TV rusești vorbeau despre această situație, ca printre altele, doar vreo 30 de secunde, prezentând poziția lui Serghei Șoigu, ministrul rus al Apărării, care susține că barajul a fost explodat de către ucraineni.

Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei au informat despre vizitele președintelui ucrainean, Volodimir Zelenski, peste hotare: în Olanda (unde a susținut un discurs la Haga, în cadrul Curții Penale Internaționale, care a emis în martie un mandat de arestare pe numele lui Vladimir Putin); în Regatul Unit al Marii Britanii (unde a declarat că așteaptă crearea unei coaliții internaționale pentru livrarea avioanelor de luptă din țările occidentale); la Summitul G7 de la Hiroshima (oraș care în 1945 era precum Bahmut acum, după cum a declarat Zelenski); la Summitul Ligii Arabe de la Jeddah, în Arabia Saudită; prezența la Summitul NATO de la Vilnius, unde a avut loc reuniunea inaugurală a Consiliului NATO-Ucraina.

De asemenea, televiziunile respective au informat despre vizitele oficialilor străini la Kiev, în cursul cărora au fost reiterate susținerea și ajutorul acordat Ucrainei pentru a înfrânge Rusia în război. Spre exemplu s-a relatat despre vizita simbolică la Kiev de „Ziua Europei” a președintei Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, care a declarat că „Uniunea Europeană este alături de Ucraina atât timp cât va fi nevoie”.¹⁹¹

Aceste televiziuni au relatat și despre situațiile când unele localități din Rusia au fost atacate cu drone, cum ar fi atacul cu drone de la Moscova în ajunul zilei din 9 mai. Regimul de la Kremlin a afirmat că acest atac a fost „un atac terorist planificat” și un atentat la viața lui Vladimir Putin înainte de sărbătoarea de Ziua Victoriei, la care este plănuită și prezența unor oaspeți străini”, pe când Kievul a

¹⁹⁰ Un episod al proiectului "Despre ce tace propaganda" explică implicarea rușilor în detonarea barajului Kahovka. Jurnal TV, 27 iunie 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/3855446fdaac0905/un-episod-al-proiectului-despre-ce-tace-propaganda-explica-implicarea-rusilor-in-detonarea-barajului-kahovka.html>

¹⁹¹ Ursula von der Leyen, vizită la Kiev. Jurnal TV, 9 mai 2023. / <https://www.jurnaltv.md/news/2b048df6f84a6b8a/ursula-von-der-leyen-vizita-la-kiev.html>

negat vreo implicare în acest atac.¹⁹² Ele au relatat despre loviturile cu rachete lansate de către ucraineni asupra a mai multor ținte din peninsula Crimeea, în mod special asupra podului de la Kerchi.

În cadrul emisiunilor sale, **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Prov TV și Vocea Basarabiei** au relatat și diferite aspecte sociale ale războiului dus de către Federația Rusă contra Ucrainei, cum ar fi: mulți copii nu frecventează școala din cauza războiului, multe școli din Ucraina s-au închis; scăderea dramatică a natalității în Ucraina din cauza războiului; restabilirea traiului de către ucraineni, care se întorc masiv, în cele mai afectate orașe de invazia rusă – Bucea, Irpin și Borodianka; investigarea crimelor de război de către procurorii din Ucraina, care au pornit peste 77 de mii de dosare privind crimele de război.

De asemenea, televiziunile respective au realizat interviuri cu oficiali sau foști oficiali ucraineni, în timpul cărora au fost discutate ultimele evoluții din Ucraina. **Moldova 1 și TV8** a realizat un interviu cu Mihailo Podoliak,¹⁹³ consilierul președintelui ucrainean, Volodimir Zelenski. De asemenea, TV8 în aceeași emisiune, în care a fost intervievat Podoliak, a difuzat și un interviu cu ministrul ucrainean de externe, Dmytro Kuleba. La **Moldova 1** în iulie în cadrul buletinelor de știri, evenimentele din Ucraina au fost discutate cu expertul militar Ivan Stupak, jurnalistul Michael Shtekel, comentatorul politic-militar Alexandr Kovalenko și analistul militar Ian Matveev.¹⁹⁴

Orizont TV a prezentat puține știri cu referință la războiul în Ucraina. În știrile **Orizont TV** din 24 iulie 2023 a fost prezentat un material¹⁹⁵ cu referință la un comunicat al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene în care au fost condamnate atacurile rusești care au vizat infrastructura civilă ucraineană de-a lungul râului Dunării la frontiera cu România. Tot acel material a prezentat mesajele de condamnare a atacurilor rusești asupra porturilor ucrainene de la Dunăre (Ismail și Reni) făcute de către președintele României, Klaus Iohannis, și șeful Administrației militare regionale Odesa, Oleg Kiper. Totodată, în material se face legătură că atacurile rusești asupra regiunii Odesa ar fi un răspuns al Rusiei făcut Ucrainei pentru bombardarea de către armata ucraineană a podului de la Kerchi din Crimeea. O altă știre, cu referință la agresiunea militară rusă contra Ucrainei, difuzată la sfârșitul lunii iunie de către Orizont TV, a fost despre atacul cu rachete rusești a orașului ucrainean Kramatorsk.

Exclusiv TV și Cinema 1 au avut aproximativ aceeași abordare cu privire la agresiunea militară rusă contra Ucrainei. În buletinele de știri ale acestor televiziuni lipsesc informațiile despre modul în care decurge agresiunea militară rusă contra Ucrainei, ele evitând să informeze despre el. **Exclusiv TV și Cinema 1** au informat despre situația din Ucraina făcând referință la anumite subiecte conexe cu războiul. **Exclusiv TV** a informat despre cele întâmplate în Ucraina făcând legătura cu inundațiile provocate de distrugerea de către armata rusă a barajului de la Nova Kahovka. Mai exact, consecințele ecologice și biologice negative ale distrugerii barajului de la Nova Kahovka pentru Marea Neagră, inclusiv pentru Republica Moldova. La **Exclusiv TV** au fost câteva știri cu titlul: „Pericolul din Marea Neagră” sau „Risc de holeră în Moldova”.¹⁹⁶ Totuși, trebuie de remarcat faptul că Exclusiv TV a

¹⁹² Moscova acuză Ucraina că a încercat să atace Kremlinul cu drone. Kievul respinge acuzațiile: Dronele pot fi cumpărate de la orice magazin de arme. Moldova 1, 3 mai 2023. / <https://moldova1.md/p/8851/moscova-acuza-ucraina-ca-a-incercat-sa-atace-kremlinul-cu-drone-kievul-respinge-acuzațiile-dronele-pot-fi-cumparate-de-la-orice-magazin-de-arme>

¹⁹³ Mihailo Podoliak, pentru Moldova 1: „Putin nu controlează nimic”. Moldova 1, 26 iunie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=UrWSYr4U0ZU>; Кулеба. Украина. Выборы в Гагаузии. Обещания Шора. Альтернатива /03.05.23. TV8, 3 mai 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=i9laNqnpN0E>

¹⁹⁴ Иван Ступак, военный эксперт, Украина. Moldova 1, 18 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=LzJHUhe8C6A> Михаил Штекель, журналист, Media Center Ukraine. Moldova 1, 21 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=30UHrunz9D8> Александр Коваленко, военно-политический обозреватель. Moldova 1, 24 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=tMoh3uusOm8>;

Ян Матвеев, военный эксперт. Moldova 1, 28 iulie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=0nl_yxl4cII

¹⁹⁵ Moldova a condamnat bombardarea porturilor ucrainene. Orizont TV, 24 iulie 2023. / <https://www.youtube.com/watch?v=YXy9rW4RKxE>

¹⁹⁶ Pericolul din Marea Neagră. Exclusiv TV, 12 iunie 2023. / https://www.youtube.com/watch?v=ZO2mQB_Tm3U;

Risc de holeră în Moldova. Exclusiv TV, 21 iunie 2023. /

<https://www.youtube.com/watch?v=dPFZgNrKEMg&list=PLBvn7XVQEGcYWJ8xNj9zNiHDTsw1VtVcu&index=490>

realizat un interviu cu Mihailo Podoliak, consilier în administrația prezidențială de la Kiev în cadrul unei emisiuni de dezbateri.¹⁹⁷

Cinema 1 au difuzat știri despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei într-un anumit context, cum ar fi: primirea de către armata ucraineană a ajutorului militar din partea partenerilor occidentali,¹⁹⁸ exportul de cereale ucrainene,¹⁹⁹ consecințele negative ale inundațiilor după distrugerea barajului de la Nova Kahovka.²⁰⁰

Subiectul agresiunii militare ruse contra Ucrainei lipsește aproape cu desăvârșire în politica informațională a **GRT**, nefiind difuzate știri la acest subiect la acest post de televiziune. În anumite situații se menționează despre subiectul ucrainean, dar în contextul unor declarații ale oficialilor moldoveni, cum ar fi cele ale președintei Maia Sandu, că Republica Moldova este obligată să ajute Ucraina în exportul de cereale în condițiile în care porturile ucrainene sunt blocate de către armata rusă.²⁰¹

¹⁹⁷ Moldova LIVE cu Oxana Bodna 25.05.2023. Exclusiv TV, 25 mai 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=K_SjQ5VB8V4&list=PLBvn7XVQEGcZHe0YLS_Sd8Ei89Mkfx32Y&index=32

¹⁹⁸ 7 zile. 01.07.2023. Cinema 1, 1 iulie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=DdN_TnIXhrA&list=PLnnZq_I70izHUxVlm4gjBFuCaAuP_t_Ep&index=24

¹⁹⁹ 7 zile. 20.05.2023. Cinema 1, 20 mai 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=JqX2Hz6bJE0&list=PLnnZq_I70izHUxVlm4gjBFuCaAuP_t_Ep&index=29

²⁰⁰ 7 zile. 17.06.2023. Cinema 1, 17 iunie 2023. /

https://www.youtube.com/watch?v=rYr8IyNq2Eo&list=PLnnZq_I70izHUxVlm4gjBFuCaAuP_t_Ep&index=26

²⁰¹ Новости | 22 05 23. GRT, 22 mai 2023. / <https://grt.md/novosti-22-05-23/>

CONCLUZII

Pentru stabilirea politicii informaționale ale televiziunilor monitorizate și formularea unor concluzii mai clare, propunem următorul tabel cu ajutorul căruia vom face estimările:

TV	Tema	Modul de informare
Moldova 1 Jurnal TV TV 8 TVR Moldova Pro TV Vocea Basarabiei	Politica internă	Informează despre principalele evenimente politice fără partinitate pentru vreun partid politic
	Social-economic	Informează despre realitatea social-economică fără tendențiozitate politică
	Justiție	Informează despre principalele procese din justiție
	UTA Găgăuzia	Informează despre situația din autonomia găgăuză contextual, în funcție de evenimentele politice care se referă la UTA Găgăuzia
	Politica externă	Informează despre relațiile externe ale Republicii Moldova, reieșind din promovarea vectorului european de dezvoltare
	Agresiunea militară rusă contra Ucrainei	Informează despre derularea războiului
Orizont TV	Politica internă	Politica informațională se caracterizează prin partizanat politic pentru Partidul Șor și Partidul Renaștere și poziție antiguvernare
	Social-economic	Subiectele social-economice sunt interpretate cu tendențiozitate politică
	Justiție	Procesele în justiție sunt interpretate cu tendința de a le discredita
	UTA Găgăuzia	Politica informațională a avut drept scop promovarea intereselor Partidului Șor
	Politica externă	Politica informațională este contra vectorului european și promovează politica Moscovei în relația cu Chișinăul
	Agresiunea militară rusă contra Ucrainei	Nu informează
Exclusiv TV	Politica internă	Relatează despre principalele evenimente politice. Politica informațională este promovat PSRM și orientată camuflat contra guvernării și vizibil contra Partidului Șor
	Social-economic	Subiectele social-economice sunt promovate contra guvernării
	Justiție	Procesele în justiție sunt relatate selectiv, fiind vizibilă poziția de a interpreta negativ mersul reformei justiției
	UTA Găgăuzia	Informează despre situația din autonomia găgăuză contextual, în funcție de evenimentele politice care se

		referă la UTA Găgăuzia
	Politica externă	Nu informează despre relațiile cu UE, fiind promovate subiectele referitoare la relațiile cu Federația Rusă
	Agresiunea militară rusă contra Ucrainei	Nu informează
Cinema 1	Politica internă	Relatează despre principalele evenimente politice, se observă un ușor favoritism față de PSRM
	Social-economic	Subiectele social-economice sunt promovate contra guvernării
	Justiție	Procese în justiție sunt relatate selectiv, fiind vizibilă poziția de interpreta negativ mersul reformei justiției
	UTA Găgăuzia	Informează despre situația din autonomia găgăuză contextual, în funcție de evenimentele politice care se referă la UTA Găgăuzia
	Politica externă	Informează neutru despre relațiile cu UE și o ușoară favorizare a relațiilor cu Federația Rusă
	Agresiunea militară rusă contra Ucrainei	Nu informează
GRT	Politica internă	Politica informațională este puțin conectată la politica internă a Republicii Moldova. Se face partizanat pentru Partidul Șor. Este evidentă poziția contra autorităților centrale de la Chișinău
	Social-economic	Informează despre evenimentele social-economice din autonomia găgăuză, la nivel național informează despre evenimentele care au conexiune cu UTA Găgăuzia
	Justiție	Informează puțin, procesele în justiție sunt interpretate cu tendința de a le discredita
	UTA Găgăuzia	Este principalul subiect informațional, promovează interesele Partidului Șor în autonomia găgăuză
	Politica externă	Nu informează
	Agresiunea militară rusă contra Ucrainei	Nu informează

Din tabelul de mai sus se vede foarte clar:

- **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** au aproximativ aceeași abordare a politicii informaționale:
 - informează despre politica internă fără a face în mod obiectiv partizanat politic;
 - informează despre evenimentele social-economice;
 - Informează despre procesele din justiție fără tendențiozitate politică;

- informează contextual despre situația din UTA Găgăuzia și despre relația dintre Chișinău și Comrat;
- informează și promovează vectorul european;
- informează despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei;
- **Orizont TV** are următoare politică informațională:
 - interpretează realitățile politice interne în funcție de interesele grupului Șor prin partizanat politic făcut pentru partidele Șor și Renaștere;
 - interpretează evenimentele social-economice contra guvernării;
 - discreditează procesele de reformă din justiție;
 - manipulează situația în UTA Găgăuzia în favoarea grupului Șor;
 - subminează parcursul european și promovează relațiile cu Federația Rusă;
 - nu informează despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei.
- **Exclusiv TV** și **Cinema 1**, în linii mari, au o politică informațională similară:
 - informează despre principale subiecte politice favorizând PSRM;
 - interpretează evenimentele social-economice contra guvernării;
 - interpretează negativ reforma justiției;
 - informează despre situația din autonomia găgăuză contextual, în funcție de evenimentele politice care se referă la UTA Găgăuzia
 - promovează subtil apropierea de Federația Rusă;
 - nu informează despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei.
- **GRT** are o politică informațională puțin conectată la realitățile din Republica Moldova, fiind axată aproape în exclusivitate pe situația din UTA Găgăuzia:
 - informează puțin despre politica internă, iar dacă informează o face în interesele grupului Șor și cu tentă clară contra autorităților centrale de la Chișinău;
 - informează despre evenimentele social-economice din UTA Găgăuzia, și puțin despre cele la nivel național;
 - informează puțin, în context negativ, despre procesele de reformă din justiție;
 - informează pe larg despre situația din UTA Găgăuzia, promovând interesele grupului Șor;
 - nu informează despre politica externă;
 - nu informează despre agresiunea militară rusă contra Ucrainei.

Concluzia generală a studiului este că **Moldova 1, Jurnal TV, TV8, TVR Moldova, Pro TV și Vocea Basarabiei** își construiesc politica de informare prin abordarea principalelor subiecte mediatice, reieșind din propria politica editorială, obiectivă și subiectivă, iar modul de diseminare a informației în spațiul public, are loc prin intermediul știrilor sau a talk-show-urilor politice (spre exemplu, la **Jurnal TV** și **TV8** sunt mai multe talk-show-uri iar la **Moldova 1** și **Pro TV** mai puține).

Exclusiv TV și **Cinema 1** au o politică editorială la știri echilibrată pe unele subiecte, interpretativă pe altele și de neinformare pe subiectele sensibile de ordin geopolitic, cum ar fi agresiunea militară rusă contra Ucrainei. Este sesizabilă tenta de a nu promova parcursul european al Republicii Moldova, și dimpotrivă, de a favoriza camuflat direcția estică a vectorului extern sub lozinca echilibristicii geopolitice.

Orizont TV activează deschis promovând interesele politice ale grupului Șor, având o politică informațională anti - UE și pro-Rusia. Politica informațională a **GRT** este una puțin conectată la agenda publică a internă a Republicii Moldova, reflectă situația din UTA Găgăuzia cu accente clare ostile la adresa autorității publice centrale de la Chișinău și în interesele politice ale grupului Șor în regiunea găgăuză.

Soluțiile contra televiziunilor care dezinformează, și în general contra fenomenului dezinformării, sunt:

- **legală** – de scurtă durată – aplicarea legislației Republicii Moldova pentru televiziunile care nu respectă prevederile codului audiovizualului și acționează subminând securitatea instituției statului;
- **educațională** – de durată medie și lungă – acordarea unei atenții sporite procesului de educație mediatică, începând din școli și continuând pe toate treptele din societate.

Cu referință la **soluțiile legale** este indicat ca instituțiile statului să:

- comunice strategic;
- stabilească criterii clare de evaluare a posturilor televizate;
- dezvolte instrumente pentru a putea combate dezinformare de pe internet și platformele de socializare.

Privind **măsurile educaționale** este necesar:

- modificarea curriculum școlar (la așa obiecte ca dezvoltarea personală sau educația pentru societate) ca elevii de la ce mai fragede vârste să fie învățați să se orienteze în labirintul informațional al tehnologiilor postmoderniste, ca să poată face distincția dintr-o platformă care informează și una care dezinformează, să depisteze o știre care dezinformează și manipulează;
- introducerea în ultimul an de studii gimnaziale (cel puțin) și în licee și colegii, în mod obligatoriu, a obiectului de studiu educația mediatică.

-

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”
str. Iacob Hîncu 10/1, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
Telefon: (373-22) 22 18 44
www.viitorul.org, office@viitorul.org